

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Program shovívavosti v rámci soutěžního práva EU

Plzeň 2020

Rostislav Vacek

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra ústavního a evropského práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Program shovívavosti v rámci soutěžního práva EU

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tomáš Křivka

Katedra ústavního a evropského práva

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Program shovívavosti v rámci soutěžního práva EU zpracoval samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Plzni dne 31. října 2020

.....
Rostislav Vacek

Poděkování

Rád bych zde poděkoval vedoucímu diplomové práce panu Mgr. Tomáši Křivkovi za odborné vedení, ochotu a cenné rady, které mi poskytoval v průběhu zpracování této diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	1
1 DOHODY NARUŠUJÍCÍ HOSPODÁŘSKOU SOUTĚŽ	3
1.1 OBECNĚ O PRÁVU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE	3
1.2 PRÁVO HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE V RÁMCI EU	4
1.3 KARTELOVÉ DOHODY.....	5
1.4 HORIZONTÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ DOHODY.....	10
1.5 POJEM PODNIK	10
1.6 HARD-CORE KARTELY	11
1.7 VEŘEJNOPRÁVNÍ VYMÁHÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA	11
1.8 SANKCE.....	12
1.8.1 Peněžní sankce.....	12
1.8.2 Nápravná opatření.....	14
1.8.3 Sankce procesní povahy.....	15
1.8.4 Přitěžující a polehčující okolnosti.....	15
1.8.5 Výše sankce.....	16
1.9 SOUKROMOPRÁVNÍ VYMÁHÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA	17
2 PROGRAM SHOVÍAVOSTI.....	18
2.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY EFEKTIVNÍHO PROGRAMU SHOVÍAVOSTI	20
2.1.1 Hrozba přísných sankcí.....	21
2.1.2 Strach z odhalení	22
2.1.3 Transparentnost, předvídatelnost a právní jistota	23
2.2 PRINCIP VĚZŇOVA DILEMATU.....	23
3 VÝVOJ PROGRAMU SHOVÍAVOSTI V EU.....	27
3.1 OZNÁMENÍ Z ROKU 1996.....	28
3.1.1 Hodnocení.....	29
3.2 OZNÁMENÍ Z ROKU 2002.....	31
3.2.1 Hodnocení.....	33
3.3 OZNÁMENÍ Z ROKU 2006.....	34
3.3.1 Hodnocení.....	36
4 PROGRAM SHOVÍAVOSTI V ČR.....	39
4.1 PROGRAM SHOVÍAVOSTI Z ROKU 2001.....	39
4.2 PROGRAM SHOVÍAVOSTI Z ROKU 2007.....	41
4.3 PROGRAM SHOVÍAVOSTI Z ROKU 2013.....	42
4.4 KRIMINALIZACE KARTELŮ V ČR.....	44
4.5 HODNOCENÍ	46
5 PROGRAM SHOVÍAVOSTI A VYBRANÉ PROBLÉMY SOUTĚŽNÍHO PRÁVA.....	49
5.1 SNÍŽENÍ VÝSLEDNÉHO TRESTU JAKO ULEHČENÍ TVORBY NOVÝCH KARTELŮ.....	49
5.2 NADMĚRNÁ ZÁVISLOST NA PROGRAMU SHOVÍAVOSTI	51
5.3 PROBLÉMY S ODHALOVÁNÍM DOBŘE ORGANIZOVANÝCH KARTELŮ	51
5.4 PROGRAM SHOVÍAVOSTI A RECIDIVA	52
5.5 KARTELY TVOŘENÉ JEDNOTLIVCI.....	53
5.6 SOUKROMOPRÁVNÍ VYMÁHÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA	55
6 HODNOCENÍ PROGRAMU SHOVÍAVOSTI A NÁVRHY DE LEGE FERENDA	56
6.1 ÚČINNĚJŠÍ ODHALOVÁNÍ A STÍHÁNÍ KARTELŮ.....	57
6.2 PREVENCE KARTELŮ	58
6.3 VÍCE EFEKTIVITY V PROSAZOVÁNÍ SOUTĚŽNÍHO PRÁVA.....	59
6.4 NÁVRHY DE LEGE FERENDA	60

6.4.1 Implementace Leniency Plus a Penalty Plus.....	60
6.4.2 Zjednodušení řízení.....	60
6.4.3 Aktraktivnější odměna pro leniency žadatele.....	60
6.4.4 Uplatňování trestní odpovědnosti za porušení pravidel hospodářské soutěže.....	61
ZÁVĚR.....	62
RESUMÉ.....	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66

Úvod

I přes jednoznačné znění čl. 101 odst. 1 SFEU jsou zakázané dohody běžnou součástí vnitřního trhu Evropské unie. Kartelové dohody jsou stále rafinovanější a jejich účastníci vynakládají nemalé finanční prostředky na to, aby je orgány na ochranu hospodářské soutěže nedokázaly odhalit.

Tématem mé diplomové práce je Program shovívavosti v rámci soutěžního práva EU. Jejím cílem je pak vyhodnocení pravidel a míry efektivity tohoto programu v boji Evropské komise proti kartelům a také analýza aktuálních problémů, se kterými se program potýká v rámci boje proti zakázaným dohodám. Mé základní pracovní hypotézy přitom zní:

- 1) Program shovívavosti je efektivním nástrojem pro odkrývání zakázaných dohod.
- 2) Program shovívavosti je v České republice stejně efektivní jako program shovívavosti Evropské unie.
- 3) Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva výrazně ovlivňuje efektivitu programu shovívavosti.

K ověření, či vyvrácení těchto hypotéz používám nejprve metodu deskripce, která umožňuje popis a pochopení zkoumané problematiky. Další metodou je analýza, již využívám především ve vztahu k jednotlivým ustanovením evropského, ale i českého programu shovívavosti. Zároveň se pokusím analyzovat a zhodnotit efektivitu programu shovívavosti na základě statistických údajů.

Politika ochrany hospodářské soutěže patří k nejvýznamnějším politikám EU a je nevyhnutelným předpokladem pro fungování vnitřního trhu Unie. Už od takzvaných Římských smluv jí bylo přiděleno výjimečné postavení a orgány EU nabyly v této oblasti mimořádných pravomocí. Už v té době bylo totiž zřejmé, že v případě narušování hospodářské soutěže nadnárodními společnostmi, které podnikají na více národních trzích v rámci EU, nejsou orgány jediného členského státu schopné zasáhnout dostatečně efektivně. Na to, aby bylo možné vůči takovýmto kartelům bojovat, byla centralizována rozhodovací pravomoc do rukou Evropské komise.

Základním principem kartelové dohody je utajení její existence. Účastníci kartelových dohod, jimiž se zabývá Komise, jsou velké nadnárodní společnosti, které mají dostatek finančních prostředků, odborníků a zkušeností na to, aby vypracovaly kartelovou dohodu do skoro bezchybné podoby, tedy podoby, která se zdá být zvenku zcela neodhalitelná.

Je potřeba si uvědomit, že kartelové dohody mají výrazný dopad na celkovou hospodářskou soutěž, úroveň cen a nabídku výrobků a služeb. Jejich výrazný vliv na samotné fungování trhu se odráží i na koncového spotřebitele, a to buď přímo, nebo nepřímo. V případech, které spadají pod Komisi, vystupují společnosti s celosvětovým významem, jež navíc často obchodují na trzích s velmi malým množstvím konkurence. To bývá především zapříčiněno vysokými náklady spojenými se vstupem na trh. Takové oligopoly bývají z hlediska trhu nebezpečné už za normálních okolností. Existence utajených kartelových dohod tuto situaci ještě výrazněji podtrhuje.

Relativně novým a z mého pohledu velmi zajímavým nástrojem v boji proti kartelům je program shovívavosti, také známý jak Leniency program. Tento program vychází z principu, že ten soutěžitel, který jako první oznámí Komisi existenci kartelové dohody a předloží o její existenci relevantní důkazy, nebude vůbec sankčně postižen, nebo mu bude sankce podstatně snížena.

Má práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola s názvem Dohody narušující hospodářskou soutěž podává stručnou teoretickou analýzu o dohodách, proti nimž lze politiku shovívavosti použít. Kapitola vysvětluje samotnou podstatu ochrany hospodářské soutěže, dále popisuje právní zakotvení ochrany hospodářské soutěže v rámci EU a analyzuje konkrétní zakázané dohody dle čl. 101 SFEU. Součástí této kapitoly je i rozbor některých souvisejících pojmů spojených s narušováním hospodářské soutěže.

Druhá část této diplomové práce se zabývá samotným konceptem použití shovívavosti v rámci ochrany hospodářské soutěže. Před analýzou konkrétních právních ustanovení totiž pokládám za nutné, aby čtenář nejprve pochopil základní principy, na nichž programy shovívavosti stojí. Kapitola tak nejen charakterizuje program shovívavosti jako takový, ale poskytuje i analytický náhled na jeho samotné fungování.

Třetí část Program shovívavosti odkrývá původ samotného programu shovívavosti a dále podává podrobnou charakteristiku programů shovívavosti z roku 1996, 2002 a 2006. Popisují zde například důvody zavedení programu, detaily jednotlivých reforem a vyzdvihují nejvýznamnější změny, které následující reformy přinesly. Součástí každé charakteristiky jednotlivého programu bude i hodnocení jeho efektivity a kritický pohled na jeho slabé stránky. Třetí část tak poskytuje základ pro porovnání efektivnosti všech tří reforem.

Čtvrtá část práce charakterizuje programy shovívavosti používané v České republice. Podává charakteristiku jednotlivých přijatých programů a popisuje podmínky, za nichž se může soutěžitel kvalifikovat pro shovívavost. Tato kapitola rovněž obsahuje způsob, jakým je řešena otázka zakázaných dohod trestním právem.

V páté části této práce se zabývám vybranými problémy, které s sebou program shovívavosti přináší, s cílem poukázat na to, že i přes všeobecně uznávanou úspěšnost má program shovívavosti i své problémy.

Poslední, šestá část této práce se zabývá hodnocením programu shovívavosti. Charakterizují zde především vybrané pozitivní dopady programu shovívavosti ve světě ochrany hospodářské soutěže a nabízím své úvahy *de lege ferenda* pro zvýšení jeho efektivity.

1 Dohody narušující hospodářskou soutěž

1.1 Obecně o právu hospodářské soutěže

V posledních letech oblast ochrany hospodářské soutěže zaznamenala ve světě výrazný rozvoj. Globálně dnes existuje více než 120 rozdílných právních systémů soutěžního práva a více než 100 soutěžních úřadů.¹ K rozvoji zároveň došlo i v rozsahu soutěžního práva na mnoho ekonomických odvětví, která byla dříve považována za výhradní záležitost států (např. telekomunikace a energetika).²

---

¹ WHISH, Richard a David BAILEY. *Competition law*. 7th edition. New York, NY: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199586554, s. 1, s. 1015

² Tamtéž, s. 1

Ústředním cílem práva a politiky hospodářské soutěže je blahobyt a ochrana spotřebitelů, neboť silné podniky a podniky s významnou tržní silou jsou schopné snižovat odbyt, zvyšovat ceny, snižovat kvalitu svých výrobků, potlačovat inovace a omezovat volbu spotřebitele.³ Jednoduše řečeno – ovlivňovat hospodářskou soutěž. Ochrana spotřebitelů má vyšší prioritu než samotná ochrana soutěžního procesu.⁴ A tak je hlavním cílem práva a politiky hospodářské soutěže zlepšení ochrany a blahobytu spotřebitelů prostřednictvím zabránění těchto nekalých praktik. Výhody soutěžního práva jsou četné: podporují efektivnost výroby, snižování cen, podněcují inovace a nabízí spotřebitelům větší možnost výběru.⁵ Dalším možným cílem soutěžního práva může být přerozdělování bohatství a ekonomická spravedlnost.⁶

Svoboda volby a ekonomická příležitost jsou ohroženy silnými (téměř) monopolními nadnárodními korporacemi, které shromažďují klíčové zdroje. S pojmem přerozdělování je spojená i ochrana soutěžitelů, především pak malých podniků proti jejich mocným konkurentům. Nicméně ochrana konkurence jako takové je považována za mnohem větší prioritu než ochrana těchto jednotlivých soutěžitelů. Hlavní oblasti ochrany hospodářské soutěže zahrnují protisoutěžní dohody, jednání ve vzájemné shodě, rozhodnutí sdružení podniků a veřejné omezení hospodářské soutěže státními podporami.

1.2 Právo hospodářské soutěže v rámci EU

Právo hospodářské soutěže bylo pro Evropskou unii vždy nezbytné zejména pro fungování jednotného vnitřního trhu. Ve spojení s volným pohybem tvoří páteř jednotného evropského trhu. Hlavním cílem práva hospodářské soutěže je posílení efektivity maximalizací blahobytu spotřebitelů a efektivního přerozdělování zdrojů v rámci vnitřního trhu. Politika hospodářské soutěže navíc chrání spotřebitele a menší podniky před akumulací ekonomické moci, ať už ve formě monopolů, nebo kartelů.⁷

---

³ Tamtéž, s. 3–4

⁴ Tamtéž, s. 16

⁵ Tamtéž, s. 20

⁶ Tamtéž, s. 21

⁷ CRAIG, Paul P. a G. DE BÚRCA. *EU law: text, cases, and materials*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-957699-9. s. 1001-1002.

V zásadě má právo Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže za cíl vytvořit fungující hospodářskou soutěž v rámci evropského vnitřního trhu a zabránit tak nekalým praktikám, které jsou pro spotřebitele škodlivé. Dobře fungující hospodářská soutěž vyžaduje, aby byla zachována a uplatňována určitá opatření. V opačném případě by trhy podléhaly výlučné kontrole soukromých podniků. Evropská unie svojí politikou ochrany hospodářské soutěže a vydáváním nařízení kontroluje a reguluje tržní síly a tím aktivně bojuje proti nekalým soutěžním praktikám. Nedostatečná konkurence a její omezování mezi podniky je pro spotřebitele škodlivá a vede k vyšším cenám a nižší úrovni inovací. Výsledkem toho jsou pak předražené a nekvalitní výrobky.

Evropská právní úprava hospodářské soutěže je zakotvena ve Smlouvě o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“). Článek 3 Evropské unii uděluje výlučnou pravomoc stanovit nezbytná pravidla hospodářské soutěže pro fungování vnitřního trhu. Ze širšího hlediska se evropské soutěžní právo skládá z článků 101 až 109 SFEU. Tyto články tvoří ústřední jádro práva EU v oblasti hospodářské soutěže a stanovují pravidla pro podniky zapojené do hospodářských činností v rámci EU, a to v případě, kdy mají dva nebo více podniků své sídlo v různých členských státech a protisoutěžní chování ovlivňuje obchod mezi členskými státy. Proto jsou čistě domácí protisoutěžní dohody a zneužívání dominantního postavení v regulaci členských států.

1.3 Kartelové dohody

Kartelové dohody je možné charakterizovat jako realizovaný konsenzus jinak samostatně působících účastníků na trhu, který spočívá v eliminaci přirozených tržních mechanismů. Tento konsenzus se projevuje v horizontálních vztazích mezi účastníky trhu, tedy jak ve vztahu účastníků na stejné úrovni výrobního a distribučního řetězce, tak i ve vztazích vertikálních, kde podniky stojí na jiné úrovni.⁸

Je důležité odlišit kartelovou dohodu a cenové následování, na které se zákaz nevztahuje, a to i přestože takové jednání může dospět k podobnému výsledku. Rozdíl spočívá ve způsobu jednání účastníků daného trhu. Jedním ze

---

⁸ RAUS, David a Andrea ORŠULOVÁ. *Kartelové dohody*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-016-4. s. 1

základních znaků zakázané dohody je koordinace tržních subjektů, zatímco v případě cenového následování dochází k napodobování činnosti jednoho účastníka ostatními soutěžiteli. K tomuto napodobování dochází až po jednání prvního účastníka a takové jednání není nijak koordinované.

Základním cílem kartelů je zajistit vyšší ceny pro všechny zúčastněné společnosti. Úspěšný kartel zvyšuje ceny nad úroveň své konkurence a snižuje tak odbytu. Kartel chrání své členy před tržními silami a svoji činnost směřuje pouze k oblasti inovace a kontroly nákladů. Negativním následkem je, že kartelisté získávají mnohem vyšší zisk a zasahují do blahobytu spotřebitelů. Kartely jsou samy o sobě nezákonné a je potřeba, aby je veřejné instituce odhalily, prolomily a následně odradily ostatní soutěžitele od jejich vytváření.

Existuje neomezený počet možností, jak poškodit konkurenci. Nejhorším porušením práva hospodářské soutěže, které patří do činnosti kartelů, jsou:

- zavedení překážek pro vstup na trh pro další potenciální konkurenty,
- stanovování cen,
- územní, časové nebo spotřebitelské rozdělení trhu,
- omezení odbytu,
- sladění nabídky uchazečů o veřejnou zakázku,
- odmítání dohody,
- skupinový bojkot,
- exkluzivní obchodování,
- predátorské ceny,
- zneužití patentů a autorských práv.

Odhadovaná účinnost odhalení kartelů bez ohledu na programy shovívavosti se odhaduje někde mezi 12–17 %, ⁹ přičemž neexistují žádné limity, co se týče obchodních odvětví, ve kterých se kartelové dohody formují.

Právní norma zakazující kartelové dohody je obsažena v čl. 101 SFEU.

---

⁹ BRYANT, Peter G. a E. Woodrow ECKARD. Price Fixing: The Probability of Getting Caught. *The Review of Economics and Statistics* [online]. 1991, **73**(3) [cit. 13. prosince 2018]. ISSN 00346535. Dostupné na doi:10.2307/2109581

„S vnitřním trhem jsou neslučitelné, a proto zakázané veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.“

Aby mohlo být dohodnuté jednání považováno za nezákonné podle čl. 101 odst. 1 SFEU, musí být přítomné tři složky:

- Právní složka;
- Hospodářská složka;
- Jurisdikční složka.

Nezbytnou součástí právní složky je, že musí dojít k určité formě spolupráce mezi podniky (dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě). Nezbytnou součástí hospodářské složky je, že musí existovat omezení hospodářské soutěže (vyloučení, omezení nebo narušení). Nezbytnou součástí jurisdikční složky je, že dohoda musí ovlivnit obchod mezi členskými státy.

Přestože dohoda nebo jednání ve vzájemné shodě můžou spadat do působnosti čl. 101 odst. 1, stále existuje možnost blokových výjimek, jež spadají do tří kategorií.

První kategorii nalezneme v čl. 101 odst. 3 SFEU, který vytváří výjimku v případě, že je dohoda výhodná pro spotřebitele. Pro splnění kritérií a získání blokové výjimky musí být splněny čtyři kumulativní podmínky, což znamená, že musí být všechny splněny dříve, než k udělení výjimky dojde. Aby Komise poskytla podnikům určité vodítko, vydala komplexní oznámení o použití čl. 101 odst. 3. První dvě podmínky, které musí být splněny, jsou vymezeny pozitivně, což znamená, že musí být přítomné, a poslední dvě jsou naopak vymezeny negativně, což znamená, že přítomné být nesmí. Nejprve musí dohoda vést především ke:

- zlepšení výroby,
- distribuci zboží,
- podpoře technického pokroku,
- podpoře hospodářského pokroku.

Za druhé, dohoda musí spotřebitelům vynahradit přiměřený podíl na výhodách z toho vyplývajících. Za třetí, dohoda nesmí ukládat příslušným podnikům omezení, jež nejsou k dosažení těchto cílů nezbytná. A za čtvrté, dohoda nesmí znemožňovat těmto podnikům vyloučit hospodářskou soutěž ve vztahu k podstatné části výrobků tímto dotčených.

Teoreticky mohou tyto podmínky splňovat všechny dohody. V praxi však Komise a Evropský soudní dvůr objasnily, že dohody, které ovlivňují ceny, výrobu nebo celý trh, jen zřídka kdy budou mít z blokových výjimek nějaký užitek. Kartely jsou tedy „téměř“ samy o sobě zakázány. Nicméně postupem času byly z tohoto obecného pohledu provedeny výjimky, kdy Komise například udělila výjimku z pravidel hospodářské soutěže pro tzv. krizové kartely.

Pojem „*krizové kartely*“ je zavádějící, neboť může vytvářet předpoklad, že by orgány pro hospodářskou soutěž mohly povolit kartelu činnost kdykoliv s cílem chránit průmysl před hospodářskou krizí. Nicméně diskuze o dohodách o restrukturalizaci průmyslu by se neměly vztahovat na současnou nebo jinou cyklickou ekonomickou krizi a pokles poptávky vyvolaný recesí. Na řádně fungujícím trhu by to standardně měla být cena, která ovlivňuje měnící se vztah mezi nabídkou a poptávkou, a když poptávka klesne, je pravděpodobné, že bude klesat i cena. Pokud důsledkem recese některé podniky zkrachují, jedná se o podniky, které by obvykle byly nejméně připravené na samotnou krizi. Lze tedy obecně předpokládat, že hospodářská soutěž by napravila problém nadbytečné nabídky na trhu a postupem času by se vrátila na trh rovnováha. A tak do doby, než k přizpůsobení trhu dojde, nesmí být ceny kartelem uměle udržovány na vysoké úrovni. V souladu s tímto základním ekonomickým pravidlem nabídky a poptávky došel Evropský soudní dvůr k závěru, že nadměrné množství nabídky nemůže zdůvodňovat vznik krizových kartelů.

Druhou kategorií jsou dohody menšího významu (pravidlo de minimis). Komise souhlasila s vynětím dohod menšího významu z článku 101 v případech, kdy je škodlivý efekt na hospodářskou soutěž zanedbatelný. Požadavek na existenci omezení byl vznesen poprvé Evropským soudním dvorem ve věci Völk¹⁰.

---

¹⁰ Rozhodnutí ESD ze dne 9. července 1969 ve věci Franz Völk v S.P.R.L. Ets J. Vervaecke, 5–69

Podle sdělení Komise o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž,¹¹ dohody mezi konkurenty významně neomezují hospodářskou soutěž, pokud jejich celkový podíl na trhu nepřekračuje 10 %. Tyto podmínky se nevztahují na dohody, jejichž předmětem je určování cen, omezení výroby nebo prodeje nebo přerozdělování trhů nebo zákazníků. Pravidlo de minimis se vztahuje i na vertikální dohody, kde je podíl na trhu v jejich případě stanoven na 15 % na kterémkoli z relevantních trhů dohody.

V tomto konkrétním případě bych poukázal na judikát ESD ve věci Expedia Inc. v Autorité de la concurrence a ostatní.¹² Rozsudek ESD odkázal na to, co uvedl francouzský nejvyšší soud, když souhlasil, že „*dohoda, která může ovlivnit obchod mezi členskými státy a která má protisoutěžní účel, představuje svou povahou a nezávisle na jakémkoliv jejím skutečném účinku výrazné omezení hospodářské soutěže*“. To v podstatě znamená, že má-li dohoda mezi podniky protisoutěžní cíl a je schopna významným způsobem ovlivnit obchod mezi členskými státy EU, předpokládá se, že taková dohoda je rovněž schopná významně vyloučit, omezit nebo narušit hospodářskou soutěž.

Třetí kategorií jsou blokové výjimky. Komise zavedla soubor blokových výjimek pro různé typy kartelů. Ten obsahuje seznam smluvních podmínek, které jsou povoleny, a seznam těch, jež jsou zakázány. Mezi ně patří:

- Bloková výjimka pro vertikální dohody;
- Bloková výjimka pro vertikální dohody v sektoru motorových vozidel;
- Bloková výjimka pro transfer technologií;
- Bloková výjimka pro dohody o specializaci;
- Bloková výjimka pro výzkum a vývoj;
- Bloková výjimka pro oblast pojišťovnictví;
- Bloková výjimka v oblasti dopravy.

---

¹¹ Sdělení o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž podle čl. 101 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (sdělení de minimis), *OJ C 291*

¹² Rozsudek ESD ze dne 13. prosince 2012, ve věci Expedia Inc. v. Autorité de la concurrence a další, C-226/11

1.4 Horizontální a vertikální dohody

Rozlišení mezi horizontálními a vertikálními dohodami je odvozeno z judikatury ESD. Jak již bylo zmíněno výše, horizontální dohody jsou dohody, které jsou uzavřeny mezi stranami působícími na stejné úrovni daného trhu. To znamená, že jsou na relevantních trzích považovány za konkurenty. Na druhé straně vertikální dohody obsahují ty druhy dohod, u nichž podniky fungují na jiné úrovni. Ty již nejsou skutečnými konkurenty na relevantním trhu. Obecně platí, že horizontální dohody mezi podniky mají horší účinky pro hospodářskou soutěž, a proto spadají do působnosti článku 101 a podléhají přísnějším opatřením ze strany Komise. Horizontální dohody nespádají do působnosti článku 101, pokud nemají znatelný dopad na obchod mezi členskými státy (pravidlo de minimis).

1.5 Pojem podnik

V rámci práva hospodářské soutěže v EU se pro podnik používá anglický pojem „*undertaking*“. Problém je v tom, že evropské smlouvy pracují s tímto termínem, ale neposkytují jeho přesný výklad. Definice byla interpretována Evropským soudním dvorem ve věci Höfner & Elser v Macotron GmbH¹³ jako jednotka, jež vykonává hospodářskou činnost bez přihlédnutí na způsob jejího financování či právní formu.

Tímto rozhodnutím ESD stanovil, že pro účely soutěžního práva není podstatné, zda se jedná o fyzickou, nebo právnickou osobu, a to za předpokladu, že daná jednotka vykonává hospodářskou činnost.

V rozhodnutí ESD ve věci Hydrotherm Gerätebau GmbH¹⁴ bylo judikováno, že pod pojmem podnik se rozumí i jednotka tvořená více fyzickými nebo právnickými osobami. Za samostatnou jednotku ji pak lze vnímat, pokud je jejich vzájemný vztah takový, že vystupují jako jeden.

---

¹³ Rozhodnutí ESD ze dne 23. dubna 1991, ve věci Klaus Höfner and Fritz Elser v Macrotron GmbH., C-41/90

¹⁴ Rozhodnutí ESD ze dne 12. července 1984, ve věci Hydrotherm Gerätebau GmbH v Compact del Dott. Ing. Mario Andreoli & C. Sas., 170/83

1.6 Hard-core kartely

Hard-core kartely jsou tou nejhorší a nejrizikovější formou kartelu. Ve světle ochrany hospodářské soutěže a používání programů shovívavosti je jim ze strany Komise věnována největší pozornost. Hard-core kartely mohou být jakékoliv dohody mezi konkurenty zaměřené na abnormální alokaci zdrojů, ke kterým by nikdy nedošlo za předpokladu, že by konkurenti soutěžili v rámci zákonem stanovených podmínek. Hard-core kartely nejsou dohody, jednání ve vzájemné shodě nebo ujednání, která:

- jsou přiměřeně spojena se zákonnou realizací účinnosti trhu;
- jsou přímo nebo nepřímo vyloučena z působnosti právních předpisů členských států;
- jsou v souladu s těmito zákony.¹⁵

1.7 Veřejnoprávní vymáhání soutěžního práva

Hlavním specifickým prosazováním soutěžního práva v rámci EU je fakt, že kromě národních orgánů na ochranu hospodářské soutěže je oprávněná vést dané řízení i Komise EU.

K zabezpečení této netypické spolupráce byla založena Evropská soutěžní síť (ECN), která je tvořena Komisí a soutěžními orgány jednotlivých členských států. Její hlavní úlohou je koordinace aktivity jednotlivých členů, zabezpečení jednotného přístupu k řešení otázek ochrany hospodářské soutěže, přidělování případů a poskytování prostoru pro spolupráci při řešení mezinárodních sporů, kde se jednotlivé orgány mohou navzájem dožádat o vyšetřování na území jiného státu a o poskytnutí informací od jiného soutěžního orgánu.

Z hlediska prosazování soutěžního práva v EU měla vždy výsadní postavení Komise. Od roku 2004 s přijetím nařízení Rady 1/2003 došlo sice k určité decentralizaci této politiky, ale Komise si i přesto udržela své postavení. Mezi její výsadní pravomoci patří např. právo stanovovat nové blokové výjimky, právo

---

¹⁵ International Chamber of Commerce: Hard Core Cartels, [online] Document n° 225/577, 2002, [cit. 6. prosince 2018] Dostupná na <http://www.iccwbo.org/404.aspx?aspath=/id536/index.html>

rozhodovat, kterými případy se bude zabírat, a to včetně možnosti odebrání případu národnímu úřadu.

1.8 Sankce

Pod pojmem sankce můžeme v rámci soutěžní politiky a boje proti kartelům rozumět nápravné opatření správního orgánu, kterým jsou v tomto případě orgány na ochranu hospodářské soutěže. Ty jsou na základě pravidel soutěžního práva ustanovené zákonem.¹⁶

Můžeme rozeznávat tři druhy sankcí:

- Peněžní sankce.
- Nápravná opatření.
- Sankce procesní povahy.

Peněžní sankce a nápravná opatření patří k porušení hmotněprávního zákazu uzavírat kartelové dohody,¹⁷ zatímco v případě sankcí procesní povahy se jedná o správní delikt, který se samotnou kartelovou dohodou přímo nesouvisí.¹⁸

1.8.1 Peněžní sankce

Peněžní sankci, tedy pokutu, může soutěžní orgán udělit podniku v případě, že mu je prokázána účast na kartelu a nevztahuje se na něj žádná výjimka. Pokuta může být udělena i opakovaně. Je třeba v této souvislosti poznamenat, že pokud je pokuta udělována vnitrostátním soutěžním orgánem, a to i za předpokladu, že tento orgán rozhoduje podle práva EU, tedy čl. 101 SFEU, sankce bude stanovovat na základě vnitrostátních předpisů.¹⁹ Peněžité pokuty EU jsou upraveny v pokynech Komise o udělování pokut navazujících na nařízení 1/2003.

Peněžitou sankci je možné udělit výlučně takovému účastníkovi kartelu, který disponuje právní subjektivitou, i přestože účastníkem kartelu v komunitárním soutěžním právu označovaném jako podnik mohou být různé druhy entit, včetně

---

¹⁶ RAUS, David a Andrea ORŠULOVÁ. *Kartelové dohody*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-016-4. s. 239–250

¹⁷ Tamtéž, s. 239

¹⁸ Tamtéž, s. 248

¹⁹ Tamtéž, s. 240

sdružení. Tato sdružení v zásadě nejsou právními osobami, a nemají tedy právní subjektivitu. V případě, že jsou členem kartelu, sankce bude uložena tomu, kdo je za řízení takového subjektu odpovědný.

Právní úprava nestanoví přesné výše pokut, které by měly být odpovědným podnikům uděleny, protože se předpokládá, že na její stanovení je třeba posoudit jednotlivé případy z několika hledisek, včetně různých polehčujících a přitěžujících okolností.

V teoretické rovině se uložená sankce skládá ze dvou složek, které jsou odvozeny od její funkce, a to z represivní a preventivní. Jak již vyplývá z jejich samotných názvů, úkolem represivní složky je potrestat podnik, který narušil hospodářskou soutěž na daném trhu, zatímco preventivní složka má odradit od podobného jednání jak potrestané strany, tak i ostatní potenciální narušitele.²⁰

Rozhodnutí o pokutě vydává příslušný soutěžní orgán, a to na základě zákonem stanovené diskreční pravomoci. Jelikož konkrétní výše pokut není v právu přesně stanovena, je vůle dána orgánu, který je povinen vydat rozhodnutí, v němž uvede důvody vedoucího k určení výšky dané pokuty.

Při rozhodování o výši těchto pokut platí dva základní principy. Prvním principem, který se uplatňuje při rozhodování o výši pokut, je potřeba, aby výška dané pokuty byla dostatečně odrazující a převažovala nad pozitivními efekty, které podniku z účasti v daném kartelu plynou. V opačném případě by se daný podnik mohl rozhodnout, že v protisoutěžním řízení bude pokračovat, protože jeho pozitiva převažují nad negativy. Druhým principem při rozhodování o výši pokut je likvidační podmínka, podle níž výše pokuty nesmí být tak vysoká, aby způsobila podniku existenční potíže.²¹

Nařízení 1/2003 stanovuje horní limity pro ukládání sankcí, a to konkrétně článek 23 odst. 2:

„Pokuta u každého podniku a sdružení podniků podílejících se na protiprávním jednání nesmí přesáhnout 10 % jeho celkového obratu za předchozí hospodářský rok. Pokud protiprávní jednání sdružení souvisí s činností jeho členů,

---

²⁰ Tamtéž, s. 240–246

²¹ Tamtéž

nesmí pokuta přesáhnout 10 % součtu celkového obratu všech členů aktivních na trhu dotčeném protiprávním jednáním sdružení."

V případě, že by podnik odmítal ukončit porušování článku 101 SFEU, tedy odmítl splnit závazky, poskytnout informace nebo se podřídit inspekci, je Komise podle čl. 24 tohoto nařízení oprávněna uložit mu penále, které nesmí překročit „5 % průměrného denního obratu za předchozí hospodářský rok“.

1.8.2 Nápravná opatření

Druhým typem sankcí, které je Komise oprávněna uložit účastníkům kartelových dohod, jsou tzv. nápravná opatření. Ta jsou upravena v nařízení Rady 1/2003 v čl. 7, podle něhož může Komise „rozhodnutím nařídit, aby dotyčné podniky a sdružení podniků takové protiprávní jednání ukončily. Za tím účelem jim může ukládat nápravná opatření z hlediska tržního chování nebo nápravná opatření strukturální, která jsou přiměřená protiprávnímu jednání a nezbytná k tomu, aby bylo toto jednání účinně ukončeno“.

Jak vyplývá z uvedeného ustanovení daného nařízení, rozlišujeme strukturální opatření a opatření o chování, tedy behaviorální opatření. Behaviorální opatření určují, jakým způsobem se má podnik na daném trhu chovat. Uvedené behaviorální opatření buď přikáže něco vykonat (např. zpřístupnit trh i konkurenci), nebo se určitého jednání zdržet (např. nepodepisovat exkluzivní smlouvy). Tato opatření v praxi však vyžadují nepřetržitou kontrolu soutěžním orgánem.²²

Strukturální opatření jsou mnohem závažnější, protože nařizují přímo strukturální změny daného podniku týkající se jeho vnitřního uspořádání.²³ Příkladem může být např. prodej výrobních kapacit samostatnému subjektu. Jelikož jde o nesmírně závažný zásah do podniku, stanoví čl. 7 podmínku, že tato opatření mohou být vynucena pouze v tom případě, kdyby neexistovalo žádné jiné účinné behaviorální opatření, nebo v případě, pokud by přece jen existovalo, ale znamenalo by pro podnik ještě větší zátěž.

---

²² Tamtéž, s. 246

²³ Tamtéž

1.8.3 Sankce procesní povahy

Třetím a posledním druhem sankce, který může soutěžní orgán uložit, jsou tzv. sankce procesní povahy. Sankce procesní povahy na rozdíl od obou předchozích typů nepředstavují trest za samotnou činnost kartelu, ale jejím úkolem je zajistit hladký proces vyšetřování porušení předpisů hospodářské soutěže.²⁴

Tento druh sankce je upraven v čl. 1 odst. 1 nařízení 1/2003, z něhož vyplývá, že její výška nesmí přesáhnout „1 % celkového obrátu za předchozí hospodářský rok“. Sankce procesní povahy může být udělena tehdy, jestliže:

- podnik poskytne „nesprávné, neúplné nebo zavádějící“ informace na žádost Komise o informace, nebo je neposkytne v požadované lhůtě,
- jsou záznamy nebo obchodní knihy poskytnuté v neúplné formě nebo utajené,
- podnik se odmítne podrobit inspekci,
- v rámci výslechu uvedou nesprávnou, nebo zavádějící odpověď a ve lhůtě ji následně neopraví,
- poruší pečeti úředníků Komise a jiných oprávněných osob.

1.8.4 Přitěžující a polehčující okolnosti

Při stanovování konkrétní výše pokut jsou soutěžní orgány povinny zohlednit všechny okolnosti konkrétního případu, a to ať už se jedná o udělení sankce hmotněprávní povahy nebo o udělení sankce procesněprávní povahy. Základním komunitárním dokumentem na ukládání pokut jsou pokyny Komise pro výpočet pokut z roku 2006.²⁵

Za přitěžující okolnosti, které mohou vést ke zvýšení uložených sankcí, považuje Komise případy, pokud:

- podnik nadále pokračuje v dané činnosti i poté, co Komise nebo státní soutěžní orgán došly k závěru, že jde o porušení čl. 101 (resp. 102) SFEU, v tom případě pokuta může být zvýšena o 100 %,

---

²⁴ Tamtéž, s. 248

²⁵ Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003, 2006/C 210/02

- v případě odmítnutí spolupráce při vyšetřování nebo bránění ve vyšetřování,
- podnik zastával vedoucí úlohu v kartelu, nebo jde o podněcování nebo nucení jiných podniků ke kartelové dohodě,
- podnikům s mimořádně vysokým obrátem,
- podniky dosáhly z kartelu velmi vysoký zisk.

Polehčujícími okolnostmi, na jejichž základě může dojít ke snížení sankce, mohou být:

- ukončení řízení po prvním zásahu Komise,
- porušení z nedbalosti,
- snížená účast na kartelu, tedy skutečnost, že podnik se na trhu nechoval v souladu s touto dohodou,
- spolupráce s Komisí nad rámec stanovený zákonem.

1.8.5 Výše sankce

Podle přehledu Komise o pokutách za porušování právních předpisů hospodářské soutěže²⁶ je výchozím bodem při stanovení výše sankce podíl podniku z ročního prodeje výrobků obsažených v zakázané dohodě, stupeň závažnosti daného porušení, které je závislé na svém charakteru, geografické působnosti i na tom, zda došlo k realizaci kartelu. Pokuta může být udělena až do výše 30 % hodnoty relevantního prodeje, u kartelů až do výše 15–20 %. Tento podíl je následně vynásoben délkou porušování soutěžního práva.

V této souvislosti se má za to, že porušování v délce dvou let je dvakrát tak škodlivé jako roční. Dále se berou v úvahu výše zmíněné polehčující a přitěžující okolnosti. U kartelů platí zvláštní opatření (tzv. poplatek za vstup), protože pokuta se zvyšuje o 15–25 % hodnoty ročního prodeje. Jde o dodatečnou demotivaci, protože kartely jsou v rámci ochrany hospodářské soutěže považovány za obzvláště nežádoucí.

---

²⁶ Přehled Komise o pokutách za porušování právních předpisů hospodářské soutěže [online], EUROPA listopad 2011, [cit. 1. 12. 2018], Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/factsheet_fines_cs.pdf

Celková výše pokuty nesmí přesáhnout 10 % ročního obratu společnosti, případně skupiny, do které daný podnik patří. Pro pokutu je navíc platná promlčecí lhůta 5 let, jež začíná běžet od ukončení této nelegální činnosti do zahájení vyšetřování Komisí. Pokuta může být podniku snížena i v případě, že je daný podnik schopen objektivně prokázat, že by pokuta měla závažný dopad na jeho případnou životaschopnost a mohla mít až likvidační následky.

Specifickou oblastí při stanovování pokut jsou dva druhy úlev:

- úleva na základě dohody o narovnání ve výši 10 %, jež Komise nabízí v rámci řízení o narovnání;
- úleva na základě shovívavosti v rámci tzv. snížení pokuty.

1.9 Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva

Vedle veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva ze strany Komise či jiného orgánu na ochranu hospodářské soutěže může soutěžní právo být vymáháno i soukromoprávní cestou. Tam, kde ve veřejném zájmu vystupuje Komise ze své úřední povinnosti, mohou vystupovat jednotlivci a domáhat se náhrady škody u civilních soudů jednotlivých členských států.

Private enforcement hrál vždy velkou roli především v USA, kde díky tzv. Clayntovu zákonu má každý, kdo byl poškozen kartelem, nárok na náhradu škody.²⁷ O tom pak vypovídají samotné statistiky, ze kterých vyplývá, že 9 z 10 případů týkajících se ochrany hospodářské soutěže je řešeno právě v rámci občanskoprávního řízení.²⁸

Na úrovni Evropské unie mělo vždy dominantní postavení naopak veřejnoprávní vymáhání, jehož součástí je i program shovívavosti.²⁹ Náhrady škody jej pak pouze doplňují tam, kde veřejné právo nestačí. Obecně lze konstatovat, že je možné se

---

²⁷ NERUDA Robert, Soukromé vymáhání soutěžního práva (nejen náhrada škody způsobená kartelem), [online], 2015, [cit. 9. září 2020], Dostupné na <http://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/soukrome-vymahani-souteznioprava-nejen-nahrada-skody-zpusobena-kartelem>

²⁸ Tamtéž

²⁹ PAVLŮ Veronika, Aktuální trendy ve vymáhání kartelového práva, [online], 2015 [cit. 13. září 2020], Dostupné na https://www.vsehrd.cz/clanek/aktualni-trendy-ve-vymahani-karteloveho-prava_7074e00d-65b1-45ee-be8d-9561ea3b3bdb

vydat pouze jedním směrem, kde pomocí právní úpravy musí dojít k rovnováze mezi oběma směry tak, aby si vzájemně nebyly na škodu.

2 Program shovívavosti

Odhalování a stíhání kartelů je notoricky obtížnou, ale zároveň důležitou součástí prosazování soutěžního práva. Obtížné je především obstarávání dostatečných důkazů, které následně mohou vést k prokázání viny, výpočtu sankcí a škod. Mezivládní organizace pro ekonomickou spolupráci a vývoj (OECD) uvádí, že největší výzvou v boji proti kartelům je proniknutí do jejich „pláště utajení“.³⁰ Kartely jsou si vědomy svého protiprávního jednání, a proto se různými způsoby snaží o jejich maximální utajení, jako jsou např. setkání na nečekaných místech, zničení písemných důkazů o dohodách, přechovávání usvědčujících dokumentů ve svých domovech anebo se dorozumívají pomocí kódových jmen a kódových výrazů.³¹ Většina kartelů pravděpodobně operuje tajně během celé jejich existence.³² V případech týkajících se vertikálních dohod nebo zneužívání dominantního postavení je získávání nezbytných informací o protiprávním jednání relativně přímočaré. Důvodem je zájem samotných obětí podávat podněty a spolupracovat během celého vyšetřování. Naopak v případech horizontálních hard-core kartelů si oběti většinou nejsou ani vědomy, že se podniky dopouští protiprávního jednání, a proto je nepravděpodobné, že dojde k jejich nahlášení.

Účinný boj proti kartelům vyžaduje ochranu oznamovatelů a poskytování dostatečných pobídek k povzbuzení jejich členů, aby zastavili své protiprávní jednání a spolupracovali s protikartelovými orgány v jejich vyšetřování. Z pohledu těchto orgánů je nezbytné, aby alespoň jeden člen kartelu byl ochoten s nimi spolupracovat. Člen kartelu je nepochybně nejlepším zdrojem informací. Zúčastněné podniky a jejich zaměstnanci mohou být totiž jedinými, kdo má dostatečné informace, které by kartel mohly odhalit a následně potrestat.³³

---

³⁰ OECD, *Fighting Hard Core Cartels: Harm, Effective Sanctions and Leniency Programs*, [online], 2002, [cit. 3. prosince 2018], Dostupné na <https://www.oecd.org/competition/cartels/1841891.pdf>

³¹ CONNOR J.M., *Cartel Detection and Duration Worldwide*, [online], 2011, [cit. 20. prosince 2019] Dostupné na https://www.researchgate.net/publication/227387144_Cartel_Detection_and_Duration_Worldwide

³² Tamtéž

³³ WILS, Woulter P.J. *Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. World Competition. 2007, 30(1), 25-63*

Z pohledu člena kartelu však taková spolupráce obecně není žádoucí, protože případné odhalení kartelové dohody by mohlo být předmětem sankcí. Pokud by se podnik měl rozhodnout odstoupit od kartelové dohody, upřednostňoval by tak mlčky bez přeběhnutí k protikartelovým orgánům, aby zabránil vlastnímu stíhání. I když má protikartelový orgán podezření na existující kartelovou dohodu, členové kartelu mají stále nízkou motivaci ke spolupráci. Vzhledem k tomu, že všechny zúčastněné podniky budou pravděpodobně čelit sankcím, obrací se jejich zájem ke společné obranné strategii. Podniky pak typicky své zapojení v kartelové dohodě popírají až do doby, kdy je vyšetřování kartelu v pokročilé fázi. Teprve tehdy se ochota podniků spolupracovat s vyšetřovateli zvyšuje. V této fázi však mohou mít protikartelové orgány o spolupráci s členem kartelu menší zájem, protože si již mohly obstarat dostatek potřebných informací a usvědčujících důkazů.

Program shovívavosti je nástroj navržený k destabilizaci a odhalení utajených kartelových dohod, jenž mimo jiné slouží k získání klíčových důkazů od samotných členů daného kartelu.³⁴ Jeho účinek vyvolává mezi členy kartelu přirozenou nervozitu a vzájemnou nedůvěru.³⁵ Využívání politiky shovívavosti je obecně považováno za zásadní a nejúčinnější způsob boje proti kartelům.

Shovívavost v souvislosti s prosazováním soutěžního práva můžeme definovat jako částečné, nebo úplné zproštění sankcí, které by proti podniku byly za jiných okolností aplikovány protikartelovým orgánem.³⁶ Tyto sankce se mohou v odlišných jurisdikcích různit. Může jít o podnikové pokuty, pokuty pro jednotlivce, vyloučení člena ze správní rady, ale i trest odnětí svobody.³⁷ V některých programech shovívavosti se informátoři mohou dokonce dočkat odměny.³⁸

Politika shovívavého zacházení výměnou za spolupráci s vyšetřujícími orgány není ve světě novinkou. Dlouho před představením prvního programu

---

³⁴ CENTELLA, María Luisa Tierno. An Optimal Enforcement System against Cartels. In KOKKORIS, Ioannis; LIANOS Ioannis (eds.). *The Reform of EC Competition Law: New Challenges*. Alphen an den Rijn: Kluwer Law International, 2010, ISBN 978-90-411-2692-4. s. 499

³⁵ HARDING, Christopher a Julian JOSHUA. *Regulating cartels in Europe*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-955148-4. s. 178

³⁶ ICN, *Anti-cartel Enforcement Manual: Drafting and implementing an effective leniency policy*, [online], květen 2009, [cit. 9. prosince 2018] Dostupné na <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc341.pdf>

³⁷ WILS, Woulter P.J. *Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice*. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63

³⁸ Např. korejský, maďarský anglický program shovívavosti.

shovívavosti v roce 1978 byla ve světě využívána dohoda o vině a trestu.³⁹ V těchto případech měl nicméně žalobce často širokou diskreční pravomoc a dohoda o vině a trestu se typicky lišila případ od případu.

Program shovívavosti jakožto nástroj sloužící k ochraně soutěžního práva se od dohody o vině a trestu značně liší. Shovívavost je uplatňována ex ante, jelikož je směřována na pachatele, kteří zatím nebyli odhaleni. Za druhé jsou programy shovívavosti ve své aplikaci obecné, a to v tom smyslu, že se týkají kohokoliv, kdo je k tomu způsobilý a kdo splňuje předem definované požadavky. Programy shovívavosti jsou v neposlední řadě více transparentní a předvídatelné, protože se tradičně jedná o kodifikované a publikované normy, které se při splnění podmínek aplikují automaticky.⁴⁰ Podle Spagnola je největší předností programu shovívavosti jeho potenciální možnost odhalit kartely přímo, a to oproti nepřímému odhalení ve zjednodušeném trestním řízení. Jeho silné stránky dále vidí v samotné prevenci, kdy díky programu shovívavosti nemusí tajná dohoda nikdy vzniknout, a také v motivaci, která se členům kartelu dostává k jeho nahlášení.⁴¹

2.1 Základní principy efektivního programu shovívavosti

Aby mohl být program shovívavosti vůbec úspěšný, musí být v konkrétní jurisdikci před jeho zavedením přítomny tyto pomyslné pilíře:⁴²

- Hrozba přísných sankcí.
- Strach z odhalení.
- Transparentnost, předvídatelnost a právní jistota při ukládání sankcí.

Nelze říci, že by některý byl důležitější než ten druhý. Naopak jsou všechny stejně důležité a pro efektivní fungování programu shovívavosti nepostradatelné.

Na následujícím obrázku 1 lze vidět, že se jedná o vnější faktory ovlivňující úspěch Leniency programu, na kterých takový program pevně stojí. Nejsou tak sice

---

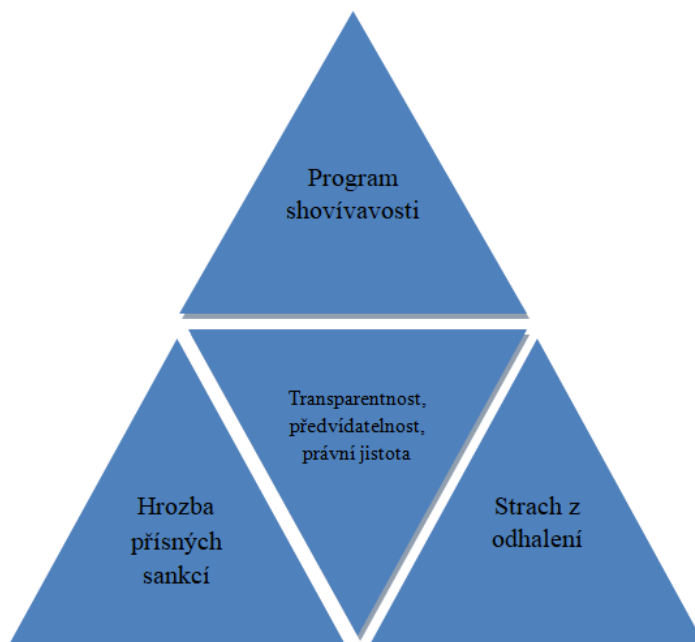
³⁹ SPAGNOLO, Giancarlo. Leniency and whistleblowers in antitrust. BUCCIROSSI, Paolo. *Handbook of antitrust economics*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2008, s. 259-303. ISBN 9780262269469. s. 262.

⁴⁰ Tamtéž. s. 262

⁴¹ Tamtéž, s. 269–270

⁴² HAMMOND, Scott. Cornerstones Of An Effective Leniency Program. In: *Www.justice.gov*, [online], 2004, [cit. 2020-03-25], Dostupné na <https://www.justice.gov/atr/speech/cornerstones-effective-leniency-program>

jeho součástí, ale zároveň tvoří zásadní a základní podpůrnou funkci pro jeho vnitřní faktory.⁴³

Obrázek 1 – principy Leniency programu

2.1.1 Hrozba přísných sankcí

Prvním základním kamenem účinné politiky shovívavosti je hrozba přísné sankce vůči členům kartelu. Pokud by hrozící sankce byla příliš nízká a nebyla dostatečně odstrašující, vytrácel by se důvod, aby tzv. whistleblower informoval úřad o existenci kartelu, a stejně tak by nic nebránilo potenciálním kartelistům vstupu do kartelu, protože „cena“, kterou by musel zaplatit v případě jeho odhalení, by se stala přijatelnými náklady.

Je téměř zbytečné dodávat, že hrozba přísných sankcí, kterou může protikartelový orgán uložit, nesmí být pouze teoretickým, ale skutečným a hmatatelným rizikem. V tomto ohledu pak přísná sankce může sloužit i jako prevence pro vznik jiných případných kartelů. Dle mého názoru se dá předpokládat, že ty protikartelové orgány, které budou vykazovat lepší výsledky v odhalování

⁴³ COLINO, Sandra Marco. The Perks of Being a Whistleblower: Designing Efficient Leniency Programs in New Antitrust Jurisdictions. *Vanderbilt journal of transnational law*. 50(3), 535-581.

zakázaných dohod a ukládání sankcí, budou zároveň vytvářet zajímavější pobídku pro členy kartelu, aby kartel nahlásili a využili programu shovívavosti.

Příkladem přísné a odstrašující sankce je trest odnětí svobody. Ten sám o sobě odrazuje vedoucí pracovníky podniků, aby se vyhýbali účasti na zakázané dohodě. Existují důkazy prokazující, že některé kartely výslovně odmítly figurovat na trhu Spojených států amerických právě kvůli kriminalizaci zakázaných dohod.

Trestní odpovědnost za účast na zakázané dohodě ovšem automaticky neznamená, že bude Leniency program efektivní. Příkladem může být právě program shovívavosti EU, kdy kriminalizace kartelů je čistě v rukou jednotlivých členských států.

K vytvoření více odrazujícího účinku na kartelisty by peněžní sankce neměla mít vyměřenou konkrétní horní hranici, ale spíše variabilní strop (např. procenta z obrátu nebo prodeje). Takový přístup pak může kartelům zmařit výpočet analýzy nákladů a přínosů a tím je odradit od jejich vzniku.

2.1.2 Strach z odhalení

Proto aby byl Leniency program skutečně efektivní, musí členové kartelu souběžně s hrozbou přísných sankcí vnímat i skutečné riziko, že je úřad na ochranu hospodářské soutěže může odhalit a potrestat, aniž by k tomu potřeboval využívat jejich whistleblowing. Jakým způsobem funguje strach mezi členy kartelu, rozebírá ve své práci Hammond, kde používá příklad kartelové schůze, na niž se nedostavil jeden člen. Tato nepřítomnost vyvolává všechny druhy obav a spekulací u ostatních členů kartelu. Jednou z obav je pak samozřejmě riziko, že konkrétní člen ohlásil zakázanou dohodu protikartelovému orgánu s žádostí o shovívavost. Strach z detekce a tím i prohra v pomyslném závodu za příznáním pak zvyšuje iniciativu kartelistů se nejen nahlásit, ale učinit tak co možná nejdříve.

Aby mohlo být takového strachu z odhalení dosaženo, je potřebný proaktivní přístup protikartelových orgánů v pronásledování a trestání odhalených kartelů, a to za pomoci všech vyšetřovacích pravomocí včetně, ale nejen programem shovívavosti.

Domnívám se, že riziko odhalení kartelu je pak nutné brát v určité spojitosti i s hrozbou udělení přísné sankce. Žádný podnik by neohlásil svoji účast na

zakázané dohodě, pokud by neexistovala reálná pravděpodobnost, že by protikartelový orgán dokázal sám kartel odhalit a následně jej potrestat.

2.1.3 Transparentnost, předvídatelnost a právní jistota

Třetím a posledním pilířem efektivního programu shovívavosti je transparentnost, předvídatelnost a právní jistota.

Dlouholeté zkušenosti, zejména ty, které pocházejí z programu shovívavosti Spojených států amerických z roku 1978, ukazují, jak nezbytná je předvídatelnost pro úspěšný program shovívavosti, protože umožňuje žadateli předpovídat s vysokou mírou jistoty, jak bude zacházeno s jeho žádostí o shovívavost a jaké budou důsledky, pokud tak neučiní.

Panuje všeobecná shoda, že předvídatelnost je tím nejobtížněji dosažitelným pilířem soutěžní politiky, neboť protikartelové orgány musí být ochotny učinit „určitou oběť a tím odkrýt své karty“. To je samozřejmě obtížný úkol, vezmeme-li v potaz, že právě odhalování a trestání kartelů je hlavním úkolem orgánů na ochranu hospodářské soutěže. Nicméně i zde praxe ukázala, že určitá předvídatelnost a transparentnost programů shovívavosti má na odhalování kartelů výrazný vliv, který určitě převažuje nad možností, že se podnik nepřihlásí a zakázaná dohoda zůstane neodhalena.

ICN (Mezinárodní soutěžní síť) taktéž shledává zásadní význam transparentnosti u Leniency programů a sama protikartelovým orgánům doporučuje, aby jejich politiky shovívavosti byly jasné, komplexní, pravidelně aktualizované, konzistentní a dostatečně atraktivní pro žadatele.

2.2 Princip věžňova dilematu

Kartel je popisován jako vnitřně nedůvěřivá a nestabilní forma podnikání. Vzhledem k tomu, že členové kartelu vůči sobě stále zůstávají nezávislou konkurencí, mohli bychom kartel vnímat jako dohodu postavenou spíše na příměří než na skutečném spojení.⁴⁴ Záměrem takového protiprávního sdružení jsou vždy vlastní prospěchářské zájmy každého člena. Bez jejich naplňování se pak

---

⁴⁴ HARDING, Christopher a Julian JOSHUA. *Regulating cartels in Europe*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-955148-4. s. 229

ztrácí důvody člena v daném kartelu setrvávat.⁴⁵ Pravděpodobnost, že některý z členů nebude dodržovat obchodní politiku kartelu, je tak vždy přítomná. Pokud se například podniky dohodnou na stejném zvýšení cen, může zde vždy být motivace pro jednoho z nich, aby svoji cenu nastavil těsně pod domluvenou hranici a tím si zajistil vyšší profit.⁴⁶ Tato rizika spojená s členstvím v kartelu pak přiměla ekonomy a sociology k aplikaci teorii her a principu věžňova dilematu s cílem prozkoumat jak vytvoření, tak i rozpuštění kartelů.⁴⁷

Věžňovo dilema vzniká, když dva hráči (vězni) sledují své vlastní zájmy a k jejich dosažení se chovají sobeckým způsobem. Výsledkem toho je, že oba hráči končí v horší situaci, než kdyby spolu spolupracovali a sledovali společný zájem místo svého vlastního.⁴⁸ Pokud například oba podniky spolupracují v utajené dohodě a nedodržují domluvenou cenovou strategii, povede to v konečném důsledku opět ke konkurenčnímu boji obou podniků.⁴⁹ Ačkoliv podniky mají motivaci k tomu, aby se dohodly, dlouhodobé udržení takové dohody je velice obtížné. Proto aby kartely zabránily svému oslabení, potřebují mechanismus, který by kontroloval a trestal takové „podvádění“ svých členů. Vytvoření takového kontrolního mechanismu je pak často neúměrně nákladné, a proto jej ve většině kartelů nelze realizovat. To má za následek snížení stability daného kartelu.⁵⁰ Protikartelové orgány mohou aktivně ovlivňovat stabilitu existujících kartelů vytvořením pobídky, která by podniky patřičně motivovala k podání informací o existujících utajených kartelových dohodách. Díky tomu mohou tyto orgány negativně ovlivnit vzájemnou důvěru uvnitř takové dohody.

Typický scénář věžňova dilematu vypadá takto:⁵¹ Dva podezřelí, kteří spáchali stejný trestný čin, jsou vyslýcháni policií. Policie má dostatečné důkazy, aby mohla oba obvinít z méně závažného trestného činu. Nicméně policie by je ráda

---

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ AZEVEDO, João Pearce de. Crime and punishment in the fight against cartels : the gathering storm. *Competition Policy International*. 2003, **24**(8), 400-407.

⁴⁷ HARDING, Christopher a Julian JOSHUA. *Regulating cartels in Europe*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-955148-4. s. 229

⁴⁸ LESLIE, C. R. Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*. **31**(2), 453-488.

⁴⁹ WALKER, Mike a Simon BISHOP. *Economics of E.C. competition law : concepts, application and measurement*. London: Sweet & Maxwell, 2002. ISBN 933003799. s. 142

⁵⁰ AZEVEDO, João Pearce de. Crime and punishment in the fight against cartels : the gathering storm. *Competition Policy International*. 2003, **24**(8), 400-407.

⁵¹ LESLIE, C. R. Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*. **31**(2), 453-488.

obvinila za závažnější trestný čin, ale k tomu potřebuje více důkazů. Oba podezřelí jsou vyslýcháni odděleně ohledně své role v závažnějším trestném činu, ale nikdo z nich se nepřiznal. Policii by přitom stačilo přiznání jednoho z nich k usvědčení druhého. Protože cílem policie je potrestat alespoň jedno z nich (ideálně oba), předloží oběma stejnou dohodu: Podezřelý, který se přizná a poskytne důkazy proti svému partnerovi, nebude potrestán ani za jeden trestný čin, zatímco jeho partnerovi bude udělen trest odnětí svobody na 3 roky. Pokud se přiznají oba, každému z nich bude udělen trest odnětí svobody na 2 roky. Pokud se nepřizná žádný z nich, bude to znamenat udělení trestu odnětí svobody na 1 rok pro každého.

Dilema, jemuž čelí oba podezřelí, je takové, že bez ohledu na to, co udělá ten druhý, je přiznání lepší než mlčení. Přiznání se je tak dominantní strategií. Nicméně trest, který by byl oběma udělen v případě, kdy se oba přiznají, je horší, než pokud by se nepřiznal nikdo z nich. To samozřejmě ani jeden z podezřelých nemůže riskovat, a tak vzniká pomyslný závod o přiznání.

Existuje několik rozdílů mezi tímto teoretickým modelem a protikartelovým bojem v praxi. Hlavním rozdílem je to, že v teoretickém modelu mají vyšetřující orgány efekt páky. Mají dostatek důkazů, aby podezřelé obvinily a potrestaly pro méně závažný trestný čin. Ve většině kartelových stíhání protikartelové orgány dostatečné důkazy nemají. A tak nepřítomnost prokazatelného, méně závažného trestného činu mění zásadně podmínky věžňova dilematu pro podezřelé k lepšímu.

V porovnání se situací, kdy vyšetřovací orgány efekt páky mají, zde není žádná dominantní strategie. Nejhorším scénářem je, pokud jeden z podezřelých odmítne s vyšetřovateli spolupracovat, přičemž druhý podezřelý se přizná. V takovém případě je stále nejlepším řešením přiznání. Nicméně pokud se ani jeden z podezřelých nepřizná, oba vyjdou ze situace beztrestně. V takovém případě je pak vždy nejlepším řešením mlčení. To v souhrnu znamená, že pokud vyšetřovatelům chybí efekt páky, pravé věžňovo dilema nemůže fungovat.

Jelikož protikartelové orgány postrádají efekt páky, musí fungování věžňova dilematu zajistit jinými prostředky. Cílem je najít způsob, jak přimět podniky, aby se jejich přiznání stalo dominantní strategií.⁵² Jedním ze způsobů, jak podnítit přiznání, je vytváření vzájemné nedůvěry mezi členy kartelu.⁵³ Naopak

---

⁵² Tamtéž. s. 461 a 465

⁵³ Tamtéž, s. 462

členové kartelu mohou věžňovo dilema vyřešit vytvořením dostatečné úrovně vzájemné důvěry. Stejně jako podle prvního příkladu věžňova dilematu, kde každý člen kartelu musí důvěřovat ostatním členům, že nebudou porušovat jejich vzájemnou dohodu, tak i podle druhého příkladu musí každý z členů věřit ostatním, že existenci kartelu neoznámí.

S cílem zvýšení pobídky pro potenciální oznamovatele obsahují programy shovívavosti obvykle další mechanismy, které v klasickém věžňově dilematu nenajdeme. Aby se nepřítomnost efektu páky vyrovnala, používají programy shovívavosti časový prvek. V klasickém věžňově dilematu je hra statická a každý hráč je konfrontován volbou mezi dvěma možnostmi – přiznat se, nebo mlčet. Oba hráči se rozhodují současně a žádný z hráčů si není vědom volby toho druhého, dokud se sám nerozhodne. Každý hráč má potom obavy z rozhodnutí svého protějšku. Pokud se takový proces bude častěji opakovat, začnou se tyto obavy vytrácet a oba hráči spolu začnou spolupracovat. Nicméně v reálném světě se takové rozhodování neopakuje. Pokud by reakce protikartelového orgánu na každé přiznání byla stejná, mohl by podnik zvolit vyčkávací taktiku. Kdyby se v takovém případě podezřelý dozvěděl, že se jeho partner přiznal, tak by se výměnou za shovívavost přiznal také. Tím, že program shovívavosti poskytuje imunitu pouze prvnímu z nich, se tato vyčkávací taktika zcela eliminuje. Na rozdíl od klasického věžňova dilematu již není dostačující jen přiznání. Člen kartelu se především musí přiznat dříve než jeho spoluúčastníci.⁵⁴

Rozhodnutí nahlásit tajnou kartelovou dohodu závisí na několika obchodních a jiných strategických faktorech. Důležitým faktorem je, zda byl daný kartel již odhalen protikartelovým orgánem. Pokud ano, tak úvaha o tom, zdali kartel zůstane tajným, je již zcela bezpředmětná a s tím i související kartelové strategie.⁵⁵ Dalším důležitým faktorem je, zda již jiný podnik nepodal ve stejné věci žádost o shovívavost. Mezi další důležité faktory patří například také to, jaké jsou šance, že oznamovatelova žádost o shovívavost bude úspěšná, dále riziko, které může podniku vzniknout v případě, že jeho žádost úspěšná nebude, a v neposlední

---

⁵⁴ LESLIE, CHRISTOPHER R., Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*, [online], 2006, [cit. 30. ledna 2019], Dostupné na <https://ssrn.com/abstract=924376>

⁵⁵ O'NEILL, Elizabeth a Emma SANDERS. *UK competition procedure : the modernised regime*. Oxford: Oxford Univ. Press, 2007. ISBN 9780199284276.

radě riziko následné negativní publicity, která by mohla ohrozit jeho budoucí podnikání.⁵⁶

Nedostatkem odměňování shovívavostí pouze prvního oznamovatele je to, že přeběhnutí není stále dominantní strategií. Pro člena kartelu je tak stále lepší nepřiznat se bez ohledu na strategii ostatních členů. V případě, že by se jeden z členů tajné dohody přiznal, ocitl by se druhý v pořadí v horší situaci, než kdyby sám mlčel. Za předpokladu, že si žádný z členů nemůže být jistý, zda je prvním v pořadí, stoupá podle Leslie v kartelu stabilita. Každý člen kartelu se může domnívat, že riziko spojené s pozdním příchodem a tím pádem přiznáním viny bez možnosti získání jakékoli výhody je znatelně vyšší než zůstat zticha. Povědomí takového rizika mezi členy kartelu vytváří společnou strategii nepřiznat se.⁵⁷ Taková strategie je pak zcela racionální bez ohledu na možnou vzájemnou nedůvěru. K tomu, aby se takové strategii zabránilo, by měly programy shovívavosti vytvořit odměnu i pro další oznamovatele, alenícméně s vědomím toho, že nejvyšší odměna je určena pouze pro prvního z nich. Za takových podmínek může každý člen kartelu ztrácet důvěru v ostatní členy, protože každý bude mít vyšší motivaci být prvním oznamovatelem a zároveň se nemusí tolik obávat následků spojených s pozdním oznámením.⁵⁸ Programy shovívavosti tak vytvořily situaci zvanou „závod za přiznáním“, která se spouští právě vzájemnou nedůvěrou účastníků utajené kartelové dohody.

Kromě skutečnosti, že závod za přiznáním není statickou hrou, jsou zde další rozdíly od klasického vězňova dilematu. V uvedeném příkladě hrají hru pouze dva hráči. Nicméně mnoho kartelů je tvořených více než dvěma členy. Čím více členů kartel má, tím více se zvětšuje jejich vzájemná nedůvěra.

3 Vývoj programu shovívavosti v EU

Vůbec poprvé byla současná myšlenka použití shovívavosti v rámci ochrany hospodářské soutěže aplikována ve Spojených státech amerických. Program shovívavosti přijatý ministerstvem spravedlnosti v roce 1978 se však

---

⁵⁶ Tamtéž, 5.11

⁵⁷ LESLIE, CHRISTOPHER R., Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*, [online], 2006, [cit. 30. ledna 2019], Dostupné na <https://ssrn.com/abstract=924376>

⁵⁸ Tamtéž, s. 640.

nesetkal s úspěchem. V průměru se americkým protikartelovým úřadům dostávala jedna žádost o shovívavost ročně, přičemž žádná z nich nevedla k odhalení žádného mezinárodního či velkého domácího kartelu.⁵⁹ Hlavním důvodem neúspěchu pak byla především absence automatické imunity. To v roce 1993 vyústilo v přijetí nového programu shovívavosti, který obsahoval tři zásadní změny. První změna zavedla automatickou imunitu pro žadatele, a to v případě, kdy proti kartelu doposud nebylo zahájeno vyšetřování a žadatel zároveň splnil ostatní podmínky pro její udělení. Druhá změna zavedla tzv. alternativní imunitu, kterou lze udělit i v případech, kdy ke spolupráci dojde po zahájení vyšetřování. Poslední novinkou bylo udělení imunity ředitelům, funkcionářům a ostatním zaměstnancům korporace v případě jejich spolupráce s úřady při vyšetřování, a to za předpokladu, že samotné korporaci již byla automatická imunita udělena.⁶⁰

Program shovívavosti z roku 1993 přinesl úspěch a stal se tak inspirací pro vytvoření prvního programu shovívavosti Evropského společenství. Ten byl přijat ve formě oznámení Evropskou komisí v roce 1996 a později byl aktualizován v letech 2002 a 2006. V rámci rozhodovací praxe Komise však nalezneme několik případů před rokem 1996, kdy byla podnikům pokuta snížena⁶¹ nebo od ní bylo zcela upuštěno.⁶²

3.1 Oznámení z roku 1996

První program shovívavosti byl přijat Komisí 18. července 1996 a stal se tak průlomovým nástrojem v boji proti kartelům na úrovni Evropské unie. Hlavním důvodem pro jeho zavedení byla nízká efektivita Komise v odhalování kartelů a obtíže při získávání dostatečných důkazů, které by vedly k jejich potrestání.⁶³

---

⁵⁹ BEATON-WELLS, Caron a Christopher TRAN. *Anti-cartel enforcement in a contemporary age : leniency religion.*, v. 10. Oxford ; Portland, OR: Hart Publishing, 2015. ISBN 9781782259428. s. 18.

⁶⁰ GARY R. SPRATLING, The corporate leniency policy: Answers to recurring questions, [online], Department of Justice, 1998, [cit. 3. února 2019], Dostupné na <https://www.justice.gov/atr/speech/corporate-leniency-policy-answers-recurring-questions>

⁶¹ Rozhodnutí Komise ze dne 1. července 1994 ve věci Cartonboard. 94/601/EC

⁶² Rozhodnutí Komise ze dne 1. dubna 1992 ve věci French-West African shipowners' committees. 92/262/EEC

⁶³ Fight Against the Cartels: Commission Proposes to the Member States that Firms which Report Unlawful Agreements be Treated Leniently [online]. EUROPA, 19. listopadu 2013 [cit. 4. února 2019]. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-95-1355_en.htm?locale=en

Odpuštění sankce nebo její snížení bylo založeno na třístupňovém systému. V prvním stupni (sekce B) se žadatel mohl dočkat snížení pokuty o 75–100 %, a to za předpokladu, že splnil následující podmínky:

- Informuje Komisi o kartelové dohodě dříve, než bylo Komisi započato vyšetřování, přičemž Komise zatím nedisponuje dostatečným množstvím informací, které by existenci takové dohody dokazovaly.
- Jako první poskytne rozhodující důkazy o existenci kartelové dohody.
- Ukončí své protiprávní působení v kartelu nejpozději v době, kdy jeho existenci oznámí Komisi.
- Poskytne Komisi všechny podstatné informace, dokumenty a důkazy, které jsou mu k dispozici, a zároveň spolupracuje v průběhu celého vyšetřování.
- Nenavedl jiný podnik k účasti v daném kartelu, nebyl jeho iniciátorem nebo neměl rozhodující roli v jeho protiprávních aktivitách.

Druhý stupeň (sekce C) umožňoval žadateli snížit pokutu o 50–75 % v případě, že nebyla dodržena první podmínka na prvním stupni. Jednalo se tedy o případy, kdy komise již zahájila vyšetřování nebo měla dostatek informací o existenci daného kartelu.

Do posledního, třetího stupně (sekce D) se kvalifikovali ostatní žadatelé, tedy ti, kteří nesplnili předcházející podmínky. Takovým žadatelům mohla být pokuta snížena o 10–50 %. Podmínkou bylo poskytnutí informací, dokumentů nebo jiných důkazů, které významně přispějí k usvědčení kartelu, nebo pokud podnik neměl vůči obvinění žádné námitky.⁶⁴

3.1.1 Hodnocení

Ačkoliv došlo k nárůstu odhalených kartelů, oznámení z roku 1996 nebylo zdaleka tak úspěšné, jak se předpokládalo, a topředevším pak v porovnání s jeho

---

⁶⁴ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 1996. (96/C 207/04).

americkým vzorem. Nejvýraznější kritika se snášela na netransparentnost a zjevnou právní nejistotu oznámení.⁶⁵ Ačkoliv byl žadatel první v pořadí, neměl žádnou záruku udělení imunity, a to až do samotného rozhodnutí Komise. Nejasná formulace programu, nejistá hodnota předložených důkazů spolu s nevědomostí, jaké důkazy již Komise má z jiných zdrojů, vedla k nepředvídatelnosti jejího rozhodnutí. Především podniky, které byly pod pravidelným dohledem kvůli možné kartelové aktivitě, byly předem odsouzeny k nemožnosti získání výrazného snížení pokuty.⁶⁶

Samotná efektivita oznámení byla výrazně ovlivněna jejím americkým protějškem. Většina žádostí o shovívavost se týkala kartelů, které již předtím byly odhaleny v USA anebo jejichž vyšetřování začalo současně. Důvodem bylo to, že americký program shovívavosti nabízel výrazně zajímavější nabídku pro případné žadatele. Při odhalení kartelu ministerstvem spravedlnosti USA čekalo členy kartelu kromě vysokých finančních pokut také trestní stíhání pro jednotlivce. To vzbuzovalo u případných žadatelů mnohem vyšší motivaci k přiznání se a oznámení kartelu. Americký model shovívavosti dále nabízel vyšší míru anonymity, která následně podnik chránila před případným soukromoprávním vymáháním škody. Několik podniků, které byly členy tajné kartelové dohody v Evropě, přiznalo, že by tak nikdy neučinilo v USA, právě ze strachu z mnohem vyšších sankcí.⁶⁷

Ve světle výše zmíněných problémů není překvapením, že se oznámení z roku 1996 nesetkalo s původními představami. Během pěti a půl roku, kdy bylo oznámení účinné, přijala Komise 188 žádostí, přičemž program aplikovala u 16 z nich a celková výše vybraných pokut činila 2,24 mil. EUR.⁶⁸ Pouze třem žadatelům se dostalo plné imunity (Rhône-Poulenc ve věci Vitamins, Brasserie de

---

⁶⁵ STEPHAN, A.: An Empirical Assessment of the 1996 Leniency Notice [online], Září 2005. [Cit. 4. února 2019]. Dostupné na http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=911592

⁶⁶ GERADIN, D. & HENRY, D., The EC fining policy for violation of competition law: An empirical review of the Commission decision practice and the Community courts' judgements [online], Březen 2005, [Cit. 4. 2. 2015]. Dostupné na https://www.coleurope.eu/system/files_force/research-paper/gclc_wp_03-05.pdf

⁶⁷ WILS, Woulter P.J. Is Criminalization of EU Competition Law the Answer?. *World Competition*. 2005, 28(2), 117-159.

⁶⁸ ARBAULT F. a PEIRÓ F., The Commission's new notice on immunity and reduction of fines in cartel cases: building on success (2002) Competition Policy Newsletter [online]. EUROPA, červen 2002 (2). [cit. 29. prosince 2019]. Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/2002_2_15.pdf

Luxembourg ve věci Luxembourg Brewers a Sappi ve věci Carbonless paper) a ve dvou případech pak byla žadatelům pokuta výrazně snížena.⁶⁹

3.2 Oznámení z roku 2002

Po pěti letech od zavedení oznámení z roku 1996 Komise usoudila, že je nezbytná jeho modifikace. Nová revidovaná verze oznámení byla přijata v únoru roku 2002. Komise se při jeho tvorbě držela stejných principů, kterými se řídil jeho předchůdce. Bylo však nutné zajistit zvýšení transparentnosti a jistoty podmínek, za kterých mohl žadatel získat imunitu nebo snížení pokuty. Tyto změny byly poměrně rozsáhlé.

V porovnání s předchozí úpravou obsahovalo nové oznámení jasnější odlišení od ochrany před pokutami (sekce A) a před snížením pokuty (sekce B). Ochranu před pokutami lze chápat jako automatické udělení imunity, jehož bylo možné dosáhnout ve dvou případech:

- podnik je první, kdo předložil důkaz, který podle názoru Komise jí může umožnit, aby přijala rozhodnutí o provedení šetření v souvislosti s údajným kartelem ovlivňujícím Společenství;
- podnik je první, kdo předloží důkaz, který podle názoru Komise jí může umožnit, aby zjistila protiprávní jednání v souvislosti s údajným kartelem ovlivňujícím Společenství.

Spolu s tím bylo nutné splnit další kumulativní podmínky:

- podnik plně, stále a pohotově spolupracuje v průběhu celého správního postupu a poskytuje Komisi veškeré důkazy, které jsou v jeho vlastnictví nebo které má k dispozici a jež se vztahují k údajnému protiprávnímu jednání. Zejména je Společenství stále k dispozici a rychle reaguje na jakékoli požadavky, které mohou přispět ke zjištění dotyčných skutečností;
- podnik ukončí svou účast v předpokládaném protiprávním jednání nejpozději v době, v níž předloží důkazy;

---

⁶⁹Question & Answer On the Leniency Policy [online]. EUROPA, 13. února 2012 [cit. 4. února 2019].
Dostupné na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/02/23&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>

- podnik neučinil kroky, kterými nutil ostatní podniky k účasti na protiprávním jednání.

V oznámení z roku 2002 se Komise stále držela modelu, kde shovívavostí odměňovala i ostatní žadatele. V situaci, kdy žadatel nesplňoval podmínky pro udělení imunity, se i přesto mohl kvalifikovat pro snížení pokuty v případě, že:

- poskytl Komisi důkaz o předpokládaném protiprávním jednání, který představuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, jež Komise již vlastní, a musí ukončit svou účast v předpokládaném protiprávním jednání nejpozději v době předložení důkazů.

Na první pohled nejasný pojem „*přidané hodnoty*“ definuje Komise jako míru, do níž daný důkaz pomůže Komisi dokázat kartelovou dohodu, a to buď svojí povahou, nebo úrovní podrobností. Větší hodnota se příkládá písemným důkazům, které pocházejí z doby, k níž se vztahují. Větší hodnotu poté mají i důkazy přímé oproti důkazům nepřímým.⁷⁰

Komise v novém oznámení také upravila pásma pro snížení pokuty, která byla do značné míry zúžena do tří kategorií. Při splnění výše zmíněných podmínek mohla být prvnímu úspěšnému žadateli pokuta snížena o 30–50 %, druhému podniku o 20–30 %, dalším podnikům pak ve výši maximálně 20 %. Konkrétní snížení pokuty odpovídalo jednak době podání žádosti, kvalitě poskytnutých důkazů a následné spolupráci při vyšetřování.

Pro oblast snížení pokuty se na evropské úrovni vžil název „*partial immunity*“, tedy „*částečná imunita*“. Ta se výrazně projevuje v případech, kdy žadatel předložil Komisi informace, které dokazovaly, že kartel se svojí činností začal dříve, skončil později, nebo jeho činnost byla mnohem závažnější, než se původně předpokládalo. V takovém případě nebyl žadatel penalizován zvýšením pokuty ve vztahu k nově získaným informacím.⁷¹

Dalších změn se v neposlední řadě dočkalo samotné řízení o žádosti. Oznámení z roku 2002 nabízelo „*podmíněnou imunitu*“. V praxi to znamenalo, že žadatel o imunitu byl písemně informován o tom, zda má možnost získat plnou

⁷⁰ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 2002. (2002/C 45/03), odst. 22

⁷¹ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 2002. (2002/C 45/03), odst. 23 písm b)

imunitu v případě, že důkazy, které Komisi poskytl, budou splňovat podmínky pro její udělení.⁷² Komise dále neprověřovala ostatní žádosti o imunitu ve stejné věci do té doby, než se vyjádřila k žádosti původní.⁷³ Pokud Komise dospěla k závěru, že žádost o imunitu nespĺňuje podmínky pro její udělení, informovala žadatele o jejím záměru snížit žadateli pokutu dle odpovídajícího pásma v sekci B.⁷⁴ Další novinkou byla možnost podání tzv. hypotetické žádosti. Žadatel mohl předložit důkazy ve formě seznamu, který popisoval jejich povahu a obsah. Tyto důkazy by následně předal v dohodnuté době⁷⁵, a to za předpokladu, že by jeho žádosti mělo být vyhověno.

3.2.1 Hodnocení

Jako výsledek vydání oznámení z roku 2002 se množství žádostí výrazně zvýšilo. Od února roku 2002 do konce roku 2005 přijala Komise 167 žádostí. V 87 případech se jednalo o žádost o imunitu a v 80 případech o žádost o snížení pokuty. V 51 případech byla žadateli poskytnuta podmíněná imunita. Program byl aplikován v 5 případech, kde bylo na pokutách dohromady vybráno 1,131 mil. EUR.⁷⁶

Jako hlavní příčinu zvýšení efektivity lze vnímat zvýšení transparentnosti a právní jistoty.⁷⁷ To se například promítlo do odstranění vágních výrazů jako „*iniciátor*“ a „*rozhodující role*“.⁷⁸ Dalším výrazným aspektem úspěchu byla úprava kritérií a samotného řízení, které vedlo k získání imunity a snížení pokuty. Komise pochopila, že plná imunita musí být žadatelům zaručena automaticky, a to za jasných a dosažitelných podmínek. Ve srovnání s oznámením z roku 1996 zde byla po splnění všech podmínek imunita mandatorní, nikoliv pouhou možností.

---

⁷² Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 2002. (2002/C 45/03), odst. 14

⁷³ Oznámení z roku 2002. (2002/C 45/03), odst. 18

⁷⁴ Oznámení z roku 2002. (2002/C 45/03), odst. 26

⁷⁵ Oznámení z roku 2002. (2002/C 45/03), odst. 13 písm. b)

⁷⁶ Press Release, Competition proposes changes to the Leniency Notice – frequently asked questions *Policy*, MEMO/06/357, [online], EUROPA, 29. září 2006, [cit. 5. února 2019], Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-06-357_en.htm?locale=en

⁷⁷ LEVY, Nicholas a Robert O'DONOGHUE. The EU leniency programme comes of age. *World competition*. 2004, 27(1), 75-99.

⁷⁸ GERADIN, D. & HENRY, D., The EC fining policy for violation of competition law: An empirical review of the Commission decision practice and the Community courts' judgements [online], Březen 2005, [Cit. 5. února 2015], Dostupné na https://www.coleurope.eu/system/files_force/research-paper/gclc_wp_03-05.pdf

I přesto mělo oznámení z roku 2002 své problémy. Mnoho žadatelů neposkytlo Komisi nezbytné informace a důkazy, které by kartel usvědčily natolik, aby jim byla udělena imunita. Dalším problémem byly případy, kdy byla imunita žadatelům garantována, ale samotný proces byl příliš zdlouhavý. Společným důvodem těchto dvou problémů je především to, že Oznámení z roku 2002 neobsahovalo podrobnější popis důkazů, které musel žadatel Komisi předložit, aby mohl plnou imunitu získat.⁷⁹

3.3 Oznámení z roku 2006

V prosinci roku 2006 došlo k přijetí současného oznámení z roku 2006. I přes relativní úspěch svého předchůdce Komise usoudila, že je potřeba ještě více zvýšit efektivitu evropského programu shovívavosti.⁸⁰ V rámci nové úpravy byly zachovány klíčové prvky oznámení z roku 2002, přičemž pozornost byla soustředěna na další zvýšení transparentnosti a právní jistoty.

V souvislosti se stanovováním sankcí došlo přijetím oznámení z roku 2006 k několika významným změnám v oblasti udělování imunity. Došlo k zavedení nového pojmu cílené inspekce, k detailnější specifikaci důkazů, které je potřeba poskytnout Komisi v žádosti o imunitu, dále k přesnější specifikaci podmínek spolupráce s Komisí, bylo upuštěno od okamžitého ukončení účasti podniku v kartelové dohodě a v poslední řadě byla zavedena rezervace pořadí (marker systém).

Podmínkou, aby byla žadateli byla poskytnuta plná imunita, bylo zapotřebí poskytnout Komisi jako první informace a důkazy, které Komisi umožní:

- provést cílenou kontrolu v souvislosti s údajným kartelem nebo

---

⁷⁹ Press Release, Competition proposes changes to the Leniency Notice – frequently asked questions *Policy*, MEMO/06/357, [online]. EUROPA, 29. září 2006. [cit. 5. února 2019] Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-06-357_en.htm?locale=en

⁸⁰ SUURNÄKKI and TIERNO CENTELLA: Commission adopts revised Leniency Notice to reward companies that report hard-core cartels. *Competition Policy Newsletter*, [online], EUROPA, 2007 (1). [cit. 3. ledna 2019], Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/2007_1_7.pdf

- zjistit protiprávní jednání podle článku 8 smlouvy o ES v souvislosti s údajným kartelem.⁸¹

Komise tyto změny zdůvodňuje tím, že jako člen kartelové dohody je žadatel v pozici, kdy Komisi může poskytnout informace zevnitř, které jí následně pomohou lépe zacílit její vyšetřování.⁸² Zjednodušeně řečeno, Komise by měla dostat informace o tom, co a kde hledat, tedy informace, které by vedly ke zvýšení efektivity vyšetřování, k zrychlení procesu a ke snížení nákladů.

Zkušenosti ukázaly, že potenciální žadatelé o imunitu potřebují více upřesnit, který druh informací a důkazů je zapotřebí pro splnění podmínek jejího udělení. Podle nového oznámení musí žadatelé podat prohlášení podniku, které specifikuje fungování a délku působnosti kartelu a stejně tak podrobné určení jeho členů. V případě potřeby může žadatel takové prohlášení poskytnout ústně v prostorách Komise. V případě podání ústního prohlášení je žadatelům poskytnuta vysoká míra ochrany. Velmi specifickou součástí prohlášení je možnost poskytnout Komisi údaje o soukromé adrese osob podezřelých ze zastupování podniků v kartelové dohodě.⁸³ Toto opatření souvisí s nařízením Rady č. 1/2003 čl. 21 odst. 1, které Komisi umožňuje vykonávat kontroly i mimo obchodní prostory podniku, a to v jakýchkoliv jiných prostorách, pokud existuje důvodné podezření, že se zde nacházejí účetní knihy nebo jiné obchodní záznamy, které by dokazovaly porušení čl. 101 SFEU.

Další uvedenou změnou, kterou reforma programu shovívavosti představila, bylo upřesnění podmínek spolupráce podniku s Komisí. Aby mohl usilovat o udělení plné imunity, musel splnit následující podmínky:

- musí Komisi pohotově poskytovat veškeré důležité informace a důkazy související s údajným kartelem, které získá do držení nebo ke kterým má přístup;
- musí být Komisi k dispozici a pohotově reagovat na jakékoli požadavky, které by mohly přispět ke zjištění dotčených skutečností;

⁸¹ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 2006, odst. 8 písm a, b)

⁸² European Commission, Competition: revised Leniency Notice – frequently asked questions, MEMO/06/469, [online], EUROPA, 7. prosince 2006, [cit. 6. února 2019], Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-06-469_en.pdf

⁸³ Oznámení z roku 2006, odst. 9

- umožní, aby stávající (pokud možno i bývalí) zaměstnanci a ředitelé byli k dispozici pro účely rozhovorů s Komisí;
- nesmí zničit, padělat nebo zamlčet důležité informace nebo důkazy související s údajným kartelem;
- nesmí uveřejnit žádnou skutečnost ani žádnou část obsahu své žádosti před tím, než Komise vydá v této věci sdělení o námitkách, není-li dohodnuto jinak.

Na rozdíl od předešlých úprav Komise již nevyžadovala bezpodmínečné ukončení účasti v daném kartelu, a to za předpokladu, že jeho další spoluúčast je nezbytná k zajištění účinnosti vyšetřování.⁸⁴

Novým klíčovým prvkem oznámení z roku 2006 se stala rezervace pořadí neboli tzv. marker systém. Ta žadatelům o imunitu umožňuje rezervovat si místo ve „frontě“ před ostatními žadateli. Během krátké, ale rozumné doby musí žadatel shromáždit všechny nezbytné informace, aby jeho rezervace byla potvrzena. Tuto dobu vyměřuje Komise vždy individuálně v rámci konkrétního případu. Při použití rezervace musí podnik poskytnout Komisi alespoň základní informace o daném kartelu spolu s odůvodněním, proč by mu mělo být dané pořadí přiděleno. V případě, že tento podnik ve stanovené lhůtě poskytne relevantní důkazy, bude je Komise hodnotit, jako by byly předloženy v den, kdy mu ve skutečnosti byla podána žádost o rezervaci pořadí.⁸⁵ Tímto opatřením si žadatel může zajistit první pozici ve spolupráci s Komisí, od které následně může získat plnou imunitu.

3.3.1 Hodnocení

Oznámení z roku 2006 staví na úspěchu oznámení z roku 2002 a poskytuje lepší návod a vysvětlení podmínek pro žadatele o shovívavost. Aktualizovaný program shovívavosti je obecně považován za velmi úspěšný, což dokládá fakt, že k roku 2010 Komise přijala v průměru více žádostí o shovívavost než jeho americký protějšek.⁸⁶ I přesto na jeho adresu zaznívá kritika. Podle názoru Antitrust section of American Bar Association mohou mít některé reformy ve skutečnosti opačný

⁸⁴ Oznámení z roku 2006, odst. 12

⁸⁵ Oznámení z roku 2006, odst. 14 a 15

⁸⁶ RILEY, A., The Modernization of EU Anti-Cartel Enforcement: Will the Commission Grasp the Opportunity, CEPS Special Report. [online], CEPS, Leden 2010, [cit. 6. února 2019], Dostupné na http://aei.pitt.edu/14570/1/Modernisation_Final_e-version.pdf

efekt, navíc mohou ještě zvýšit nejistotu a nepředvídatelnost oznámení. Tím, že je Komise jedním z hlavních protikartelových orgánů, může jeho politika shovívavosti ovlivnit ostatní jurisdikce po celém světě. To může v některých případech znamenat, že se případný žadatel, jehož strategií bude nahlášení kartelu ve více zemích, rozhodne kartel vůbec nenahlásit. Důvodem je to, že žadatel nemá možnost předpovědět, jakým způsobem o jeho žádosti bude rozhodnuto na úrovni EU.⁸⁷

Další často kritizovanou reformou bylo zavedení marker systému. Rozhodování o rezervaci pořadí je totiž v diskreční pravomoci Komise a stanovuje velmi detailní požadavky na předložené důkazy, které je nutné v žádosti uvést. Taková právní úprava rezervace pořadí je v porovnání s jinými světovými právními úpravami neobvyklá.⁸⁸ Zkušenosti z USA naznačují, že je v tomto ohledu zapotřebí zajistit co nejvíce právní jistoty, aby se podnik nakonec přihlásil.⁸⁹

Dle mého názoru našla Evropská komise správný „recept“ na využívání politiky shovívavosti a podmínky, které musí případný žadatel splnit, jsou optimální i přesto, že podle statistik portálu Global Competition Review⁹⁰ se počet podaných leniency žádostí za posledních 5 let snížil o 50 %. Ysewyn a Kahmann⁹¹ ve své práci tento pokles vnímají jako selhání Komise v boji proti kartelům, když ji viní z laxního přístupu. Podle nich Komise příliš spoléhá na využívání programu shovívavosti a nevytváří dostatečnou iniciativu k odhalování kartelů jinými způsoby.

S tímto názorem ovšem nesouhlasím. Pokud se totiž podíváme do níže uvedeného grafu 1, zjistíme, že snížený počet leniency žádostí o 50 % nutně

---

⁸⁷ Comments of the ABA section of antitrust law and section of international law in response to the commission of the european communities' request for public comment on the draft commission notice on immunity from fines and reduction in fines in cartel cases [online]. EUROPA, Listopada 2006 [cit. 6. února 2019]. Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/files_leniency_consultation/aba.pdf

⁸⁸ RILEY, A., The Modernization of EU Anti-Cartel Enforcement: Will the Commission Grasp the Opportunity, CEPS Special Report. [online], CEPS, Leden 2010, [cit. 6. 2. 2019], Dostupné na http://aei.pitt.edu/14570/1/Modernisation_Final_e-version.pdf

⁸⁹ LESLIE, CHRISTOPHER R., Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. Journal of Corporation Law, [online], 2006, [cit. 30. ledna 2019], Dostupné na <https://ssrn.com/abstract=924376>

⁹⁰ General Competition Review, Rating Enforcement 2017, [online], 2018, [cit. 20. srpna 2020], Dostupné na <https://globalcompetitionreview.com/series/rating-enforcement>

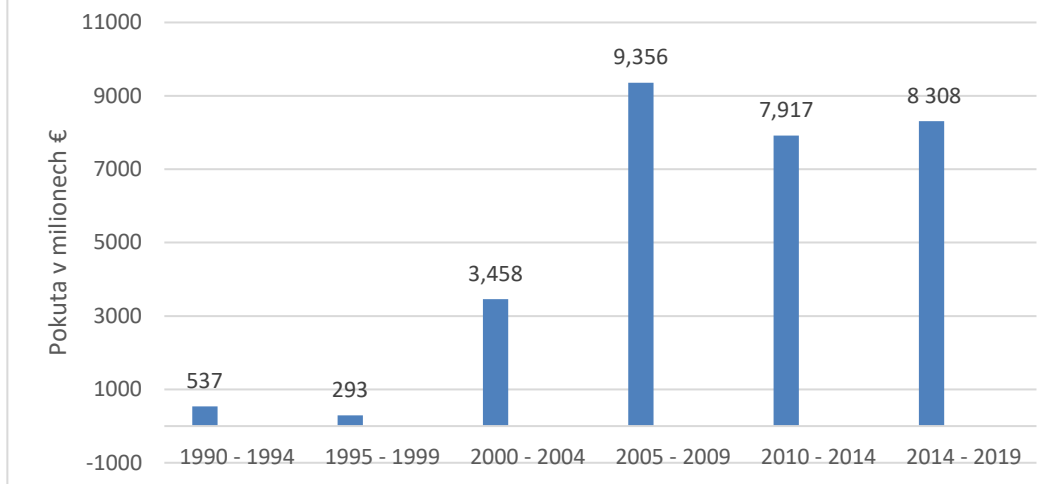
⁹¹ YSEWYN Johan, KAHMANN Siobahn. The Decline and Fall of the Leniency Programme in Europe, [online], 2018, [cit. 22. září 2020], Dostupné na https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3126172

neznamená výrazný pokles odhalených kartelů a jejich následného potrestání. Důvodem tohoto jevu je dle mého názoru právě skvělé nastavení podmínek leniency žádosti, ve kterých se podniky začínají lépe orientovat. To jinými slovy znamená, že případní žadatelé vůbec žádost o shovívavost nepodávají, pokud je jim dopředu zřejmé, že jí nebude Komisí vyhověno.

Ysewyn a Kahmann dále opomíjejí fakt, že množství udělených pokut se v jejich pozorovaném období nijak drasticky nezměnil. Graf 2 nám naopak ukazuje mírný nárůst v celkové částce pokut, která byla Komisí udělena za porušení článku 101 odst. 1 SFEU. To dle mého názoru vyvrací myšlenku o laxním přístupu Komise v boji proti zakázaným dohodám. Je evidentní, že i přes pokles podaných leniency žádostí odkrývá Komise kartely i jinými způsoby a nespolehá se pouze na využívání programu shovívavosti.

Graf 2: Výše udělených pokut Evropskou komisí za porušení čl. 101 odst. 1, SFEU v období 1990–2019

Vzhledem k uvedeným statistikám a zároveň i přístupu Komise k dané problematice pak vnímám oznámení z roku 2006 jako vysoce efektivní Leniency program, jehož využívání bezesporu vzbuzuje u nekalých soutěžitelů vyšší míru nejistoty v jejich protisoutěžním jednání.

4 Program shovívavosti v ČR

4.1 Program shovívavosti z roku 2001

Svůj první program shovívavosti přijala Česká republika v červenci roku 2001 a stala se tak sedmou zemí světa, která začala využívat politiky shovívavosti v rámci boje proti kartelům. Samotný program shovívavosti byl upraven právně nezávazným sdělením předsedy ÚOHS⁹², tj. úřadu na ochranu hospodářské soutěže. Inspirací se mu staly ostatní světové programy shovívavosti, především pak program shovívavosti Evropské unie.⁹³ Důvodem k přijetí nového nástroje pro boj proti kartelům byly jednak doporučení mezinárodních organizací, ale i výsledky

⁹² Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž, při jejichž splnění lze členům takových zakázaných dohod neuložit pokutu nebo výši pokuty podstatně snížit. Brno: ÚOHS. Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č. 1/ 2002 [citováno 19. ledna 2019]. Dostupné na http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf

⁹³ Informační list ÚOHS č. 1/2002 Leniency program

ostatních orgánů soutěžního práva, které s jeho aplikací měly pozitivní zkušenosti.⁹⁴

Program shovívavosti z roku 2001 umožňoval podniku získat plnou imunitu a snížení pokuty. Plnou imunitu mohl žadatel získat, pokud jako první poskytl relevantní informace o existenci doposud neznámého kartelu nebo o kartelu, u něhož doposud nebylo nashromážděno dostatečné množství důkazů k zahájení vyšetřování.⁹⁵ Poskytnuté informace a důkazy musely být spolehlivé a pravdivé, jelikož na jejich základě mohl ÚOHS spolehlivě prokázat existenci zakázané dohody podle § 3 odst. 1 ZOHS. Stejně jako v evropském programu shovívavosti musí i zde žadatel nejpozději v době poskytnutí těchto informací ukončit svou účast na dohodě, a přitom nesmí činit nátlak na ostatní účastníky kartelu, aby se zakázané utajované dohody účastnili. Další nutnou podmínkou kladenou na žadatele o shovívavost byla spolupráce s Úřadem po celou dobu vyšetřování. Jestli žádost o imunitu byla úspěšná, to se soutěžitel dozvěděl až s konečným rozhodnutím ÚOHS.

Druhou možností shovívavosti bylo snížení pokuty, o které mohl žadatel usilovat v případech, že nesplnil podmínky pro udělení plné imunity. Česká úprava tentokrát vycházela již z revidovaného evropského oznámení z roku 2002 a rozdělila snížení pokuty do tří pásem.

- Prvnímu žadateli byla snížena pokuta o 30–50 %.
- Druhému žadateli byla snížena pokuta o 20–30 %.
- Ostatním žadatelům byla snížena pokuta až o 20 %.

Podmínkou pro snížení pokuty bylo předložení informací, které představovaly rozhodující část důkazů potřebných pro prokázání existence zakázané dohody.

Český program shovívavosti z roku 2001 byl poměrně stručný, ale i přesto značně komplikovaný. V době jeho využívání byly odhaleny pouze tři zakázané kartelové dohody, a tak se určitě nedá uvažovat o tom, že naplnil očekávané cíle.⁹⁶ Hlavními problémy byla především nejasnost, která případné žadatele odrazovala

---

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ DEJL, Pavel, NOSEK, Pavel, ŠIMEČEK, Ivo. Leniency regimes. Czech republic, [online], Leniency regimes – Jurisdictional comparisons 2. Edition. London: European Lawyer, 2007, [cit. 16. března 2020], Dostupné na www.europeanlawyer.co.uk/referencebooks_4.html.

⁹⁶ Rozhovor s předsedou ÚOHS Martinem Pecinou; Informační list ÚOHS č. 3/2007. [online], 2007, [cit. 29. května 2020], Dostupný na <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>

od podání žádosti. Soutěžitelům nebylo předloženo jasné vysvětlení o tom, jaké informace mají ÚOHS předložit, což u nich vzbuzovalo značnou nejistotu, jelikož neměli žádné tušení, jak s jejich žádostí ÚOHS naloží. Vzhledem k tomuto problému vidím další v tom, že se žadatelé o tom, zdali dostanou, nebo nedostanou imunitu, dozvěděli až v konečné fázi řízení, tedy s vydáním rozhodnutí. To mohlo znamenat odrazení od využití programu shovívavosti, protože případný žadatel mohl mít strach, že jeho přiznání nebude patřičně odměněno.

4.2 Program shovívavosti z roku 2007

Jak již bylo zmíněno v minulé podkapitole, program shovívavosti z roku 2001 se stejně jako jeho inspirace nesetkal s úspěchem. To samozřejmě vedlo k úvahám o jeho revizi, která se uskutečnila v červnu roku 2007. Nový program shovívavosti tentokrát vycházel z Modelového programu shovívavosti Evropské soutěžní sítě a z oznámení z roku 2006.

Nový program se již nevztahoval na vertikální dohody, ale pouze na dohody horizontální, konkrétně pak na tzv. hard-core kartely neboli kartely s vysokou typovou nebezpečností.⁹⁷ V rámci nové úpravy dále došlo k nové kategorizaci úrovní shovívavosti, a to na Leniency typu I, který se dále členil na Leniency typ IA a IB a dále Leniency typ II.

Leniency typu IA představovala získání plné imunity v případě porušení soutěžního práva za předpokladu, že žadatel jako první předložil takové informace a důkazy, které by mohly ÚOHS umožnit provedení místního šetření a ÚOHS do okamžiku podání žádosti neměl žádné nebo dostačující informace, aby takové šetření mohl provést sám. Od minulé úpravy došlo k lepší specifikaci informací a důkazů, které musí podnik předložit. Kritéria důkazů pak kopírují oznámení z roku 2006. Druhou možností byla Leniency IB, do které se mohl žadatel kvalifikovat v případě, že nesplnil podmínky Leniency IA a předložil takové informace a důkazy, které umožnily prokázat existenci kartelové dohody, a ÚOHS zároveň neměl dostatečné množství důkazů k prokázání takovéto nezákonné dohody. I zde musel soutěžitel přijít s žádostí jako první v pořadí.

---

⁹⁷ MUNKOVÁ, Jindřiška, Jiří KINDL a Pavel SVOBODA. *Soutěžní právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-424-7. s. 571

Snížení pokuty bylo upraveno jako Leniency typu II. Na takové snížení pokuty mohl žadatel dosáhnout v případě, kdy Úřadu poskytl informace s významnou přidanou hodnotou, který je definován jako důkaz, „*který svou povahou nebo podrobností posiluje možnost Úřadu prokázat údajnou kartelovou dohodu*“⁹⁸. Výše snížení pokuty zůstaly od minulé úpravy nezměněny.

Další podmínkou kladenou na žadatele o shovívavost byla nutná spolupráce během celého vyšetřování. Bylo taktéž zakázáno, aby žadatel o své účasti v programu shovívavosti informoval jakoukoliv třetí osobu a ohrozil tak probíhající vyšetřování. Oproti oznámení z roku 2006 mohl žadatel obdržet shovívavost pouze tehdy, pokud nebyl iniciátorem kartelové dohody, nevytvářel na ostatní soutěžitele nátlak, aby se dohody zúčastnili, anebo neměl v takovém kartelu vedoucí roli.

Stejně jako evropský program shovívavosti, tak i ten český obsahoval takzvanou hypotetickou žádost, kde žadatel mohl předložit pouze seznam s důkazy a jejich popis. Na základě takové žádosti se pak mohl informovat, zdali má možnost kvalifikovat se k udělení imunity. Novinkou bylo zavedení tzv. souhrnné žádosti, kdy žadateli stačilo podat žádost o shovívavost pouze Komisi a ostatní orgány soutěžního práva pouze vyrozumět.⁹⁹ Dále byla zavedena i rezervace pořadí (marker systém), která žadateli umožňovala zajistit si první místo v pořadí do doby, než obstará všechny potřebné důkazy.

4.3 Program shovívavosti z roku 2013

K poslednímu přijetí programu shovívavosti došlo v prosinci roku 2013 novelou zákona č. 360/2012 Sb., která konečně program shovívavosti zakotvila do českého právního řádu.¹⁰⁰ Zákonná úprava je ovšem stručná, a tak jsou podrobná pravidla upravená v oznámení z roku 2013.¹⁰¹ Soutěžitelé tímto získali určitou právní jistotu, protože mají konečně zákonnou záruku, která by měla eliminovat potenciální libovůli ÚOHS.¹⁰²

---

⁹⁸ Informační list ÚOHS č. 3/2007 Nový Leniency program.

⁹⁹ MUNKOVÁ, Jindřiška. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074001734. s. 369.

¹⁰⁰ TESAROVÁ Z., Leniency program v evropském a českém soutěžním právu, [online], 2013, [cit. 19. ledna 2019], Dostupné na <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=45398>

¹⁰¹ Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. listopadu 2013 o aplikaci § 22ba odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (program leniency)

¹⁰² Důvodová zpráva k zákonu č. 360/2012 Sb., změna zákona o ochraně hospodářské soutěže a změna trestního zákoníku

Nový Leniency program je inspirován posledním programem shovívavosti EU z roku 2006 a nově revidovaným Modelovým leniency programem z roku 2012, který zavedl novinky, jež bylo nutné přidat i do české právní úpravy. Vzhledem k nutnosti harmonizace programů shovívavosti v rámci EU je potřeba programy shovívavosti členských států „*vykládat v souladu s výkladem prováděným Evropskou komisí a Evropskými soudy při aplikaci jejího Leniency programu. Úřad proto bude využívat při posuzování žádosti unijní praxe a bude rozhodovat v souladu s rozhodovací praxí Evropské komise, judikáty evropských soudů a vysvětlujícími poznámkami (tzv. explanatory notes) k aplikaci Leniency obsaženými přímo v MPL*“.

V rámci novelizace zákona o ochraně hospodářské soutěže došlo k přidání § 22ba – Upuštění od uložení pokuty a snížení pokuty, který zakotvil základní podmínky použití programu shovívavosti. Zákon vymezuje podmínky pro úplné upuštění od uložení pokuty, tj. plné imunity (Leniency typu I) takto:

- soutěžitel se musí obrátit na Úřad jako první;
- přizná svoji účast na dohodě;
- po celou dobu řízení aktivně spolupracuje;
- nečiní nátlak na ostatní strany kartelu, aby se ho účastnily.

Zákon dále poskytuje určení podmínek pro snížení pokuty „*až o 50 %, pokud soutěžitel předloží Úřadu informace a podklady o utajované horizontální dohodě, které mají významnou přidanou důkazní hodnotu*“¹⁰³. Soutěžitel musí současně splnit další podmínky, které jsou uvedeny výše u Leniency typu I, s výjimkou první podmínky. Dále zákon upravuje institut narovnání, kde soutěžitel může získat snížení pokuty o 20 %, pokud se ke spáchání správního deliktu přiznal.

Zákon nově upravuje procesní lhůty pro podání žádosti. Žádost o plnou imunitu je možné podat pouze do sdělení výhrad. Žádost o částečnou imunitu je možno podat i po sdělení výhrad, a to do 15 dnů od jejich doručení.

Výraznou novinkou je rozšíření okruhu žadatelů. Program shovívavosti konečně umožňuje podat žádost o shovívavost i soutěžitelům, kteří kartel založili, organizovali nebo vedli.

---

¹⁰³ Zákon č. 143/2001 Sb., § 22ba písm. b)

4.4 Kriminalizace kartelů v ČR

Problematiku trestní odpovědnosti za uzavírání zakázaných dohod jsem obecně nastínil v druhé kapitole této práce. Tentokrát se už ovšem zaměřím na konkrétní právní úpravu, kterou je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který vstoupil v účinnost 1. 1. 2010. Soutěžní politika České republiky je tak další, kde porušení pravidel hospodářské soutěže není pouze správním deliktem, ale toliko může být v některých případech i trestným činem. Samotná skutková podstata trestného činu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže je obsažena v § 248, odst. 2.

„kdo v rozporu s jiným právním předpisem na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, dohodu o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž...“

Za předpokladu, že by svým protiprávním jednáním způsobil újmu ve větším rozsahu (50 000 Kč) jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, zadavateli nebo jinému dodavateli nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 3 roky, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

V případě, že by trestný čin spáchal jako člen organizované skupiny opětovně, způsobil by značnou škodu (500 000 Kč) nebo takovým činem pro sebe nebo pro jiného získal značný prospěch, dochází k navýšení trestu na dobu 6 měsíců až 5 let a stejně tak je možné uložit peněžitý trest nebo propadnutí věci.

A konečně odnětím svobody na 2 až 8 let bude potrestán pachatel, který způsobil škodu velkého rozsahu (5 000 000 Kč), takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo v případech, kdy tímto činem způsobil jinému úpadek.

Toto ustanovení trestního zákoníku se pak vztahuje pouze na tzv. horizontální (hard-core) kartely, což lze dovodit ze samotného znění právní normy, která zmiňuje pouze uzavření dohody mezi konkurenty, tedy soutěžiteli, kteří figurují na stejném stupni daného trhu. Vertikální dohody a zneužití dominantního postavení tak zůstává stále pouze správním deliktem.

Trestného činu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže se zároveň může dopustit pouze fyzická osoba. Nebylo tomu tak vždy, ale v rámci novelizace č. 183/2016 Sb., zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, byla trestní odpovědnost právnických osob v § 7 vyjmuta. Dle důvodové zprávy „*postačuje uplatnit trestní represí pouze vůči konkrétním fyzickým osobám. Není totiž vhodné tato jednání přičítat samotným právnickým osobám, protože půjde o excesy, ne o jednání, které by bylo v zájmu nebo v rámci činnosti právnické osoby nebo které by bylo činěno jejím jménem*“¹⁰⁴. Tento názor se pak ztotožňuje s tím, co v této diplomové práci rozebírám v kapitole 6.5 *Kartely tvořené jednotlivci*.

Může sice panovat názor, že i samotná právnická osoba by měla být za účast v kartelu trestně odpovědná, ale dle mého názoru je správní trest, který může spočívat v milionových pokutách, zcela adekvátní. Vzhledem k tomu, že členové kartelu jsou typicky jednotlivci, kteří sledují především vlastní prospěch, je pak trestní odpovědnost u fyzických osob zcela dostačující.

To, že jsou kartely tvořeny především jednotlivci, není jediným důvodem vyjmutí právnických osob z trestní odpovědnosti. Dle vyjádření ÚOHS nesla právní úprava řadu úskalí, která spočívala především ve způsobu vyšetřování určitých deliktů, které by podléhaly přezkumu orgánů činných v trestním řízení, což by po zahájení vyšetřování právě z jejich strany zamezilo zahájení správního řízení před ÚOHS. To by znamenalo, že správní orgán, který je specializovaný právě v ochraně soutěžního práva, by byl z vyšetřování zcela vyloučen, čímž by se výrazně snížila efektivita prosazování soutěžní politiky.¹⁰⁵

Vzhledem k tématu této diplomové práce je pak v rámci kriminalizace kartelů zcela stěžejní zvláštní ustanovení o účinné lítosti v § 248a trestního zákoníku, který říká:

„Trestní odpovědnost za trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 alinea první zaniká, jestliže pachatel splní podmínky podle jiného právního předpisu na ochranu hospodářské soutěže pro

---

¹⁰⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 183/2016, kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁵ Trestní odpovědnost právnických osob a její dopady na regulaci hospodářské soutěže. *Uohs.cz* [online], Brno: Odbor vnějších vztahů ÚOHS, 2011, [cit. 29. března 2020], Dostupné na <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/1369-trestni-odpovednost-pravnickych-osob-a-jeji-dopady-na-regulaci-h.html>

upuštění od uložení pokuty nebo pro snížení pokuty za účast na dohodě o určení ceny, dohodě o rozdělení trhu nebo jiné dohodě narušující hospodářskou soutěž se svým konkurentem.“

Toto ustanovení se vztahuje právě na § 22ba odst. 1 ZOHS, tedy žádosti o shovívavost, a znamená, že úspěšný žadatel o shovívavost nebude nadále trestně odpovědný za porušení pravidel hospodářské soutěže. Taková vazba Leniency programu a trestní odpovědnosti je dle mého názoru stěžejní ke snížení motivace podniku vůbec do kartelu vstupovat, ale zároveň se tím zvyšuje motivace přiznat se dříve, než bude příliš pozdě, a této zvláštní účinné lítosti využít.

Závěrem je však nutné poznamenat, že kriminalizace kartelů v ČR je spíše teoretická a v praxi se jako ultima ratio vůbec nevyužívá. Kartely jsou tak sankcionovány pouze prostřednictvím správního řízení nebo v rámci řízení o náhradu škody před civilními soudy.

4.5 Hodnocení

Český program shovívavosti si podobně jako jeho evropský vzor prošel poměrně komplikovaným vývojem a potýkal se s podobnými problémy. Tím je nepochybně ovlivněna i jeho úspěšnost a efektivita.

Podle údajů publikovaných ve výročních zprávách ÚOHS bylo v období let 2001 až 2019 přijato 54 leniency žádostí. Na základě těchto žádostí zahájil ÚOHS 11 správních řízení. To znamená, že úspěšný byl přibližně každý pátý žadatel. Z tabulky 1 je dále patrný zvýšený zájem o uplatnění žádosti s každou revizí programu shovívavosti, a to v letech 2008 a 2013, kdy se nárůst podaných žádostí výrazně zvýšil oproti roku 2001. Nicméně od roku 2016 do roku 2019 můžeme pozorovat výrazný pokles ve využívání českého Leniency programu.

Tabulka 1 – Využití českého Leniency programu

Rok	Leniency žádostí	Zahájených správních řízení na základě leniency žádosti
2001	0	0
2002	1	1
2003	1	0
2004	1	1
2005	1	0
2006	1	0
2007	1	1
2008	4	2
2009	5	0
2010	2	0
2011	4	1
2012	2	0
2013	6	0
2014	6	0
2015	10	2
2016	4	1
2017	4	1
2018	1	1
2019	0	0
Celkem	54	11

Pokud se podíváme do tabulky 2, zjistíme, že v období let 2010 až 2019 bylo z celkových 71 vydaných rozhodnutí v oblasti zakázaných dohod vydáno 9 rozhodnutí na základě leniency žádosti, a to z celkových 11 zahájených řízení. To znamená, že přibližně **15 %** všech kartelů bylo odhaleno a potrestáno právě díky tomuto institutu.

Tabulka 2 – Počet vydaných rozhodnutí ÚOHS v oblasti zakázaných dohod

Rok	Vydaná rozhodnutí v oblasti zakázaných dohod	Vydaná rozhodnutí na základě leniency žádosti
2010	4	1
2011	4	1
2012	1	1
2013	2	0
2014	10	1
2015	5	1
2016	13	2
2017	7	1
2018	15	2
2019	10	0
Celkem	71	10

Podle zjištěných údajů není program shovívavosti v rámci českého soutěžního práva ani zdaleka tolik efektivní jako jeho evropský vzor. Podmínky v rámci českého trhu se tak dle mého názoru nezdají být nastaveny optimálně, a pokud i ÚOHS chce využívat úspěchu takového programu, je zapotřebí, aby tyto podmínky přehodnotil. Výrazný pokles efektivity českého Leniency programu vidím především v přijetí zákona č. 262/2017 Sb., Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže, jenž výrazně změnil možnosti soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Této problematice se pak budu blíže věnovat v následující kapitole.

Dle mého názoru je ovšem obtížné poměřovat efektivitu programu shovívavosti na národní úrovni s efektivitou programu shovívavosti EU či USA. Domnívám se, že tyto dva trhy jsou pro svoji enormní velikost více náchylné k uzavírání zakázaných dohod, a více podniků je tedy schopných narušovat pravidla hospodářské soutěže ve větším rozsahu. Zdá se také, že národní úřady na ochranu hospodářské soutěže vykonávají na rozdíl od Komise více „černé práce“, kdy jsou schopny odhalit kartely i za pomoci vlastního vyšetřování.

Zároveň je ovšem potřeba ocenit všechna rozhodnutí vydaná na základě leniency žádosti, a to z důvodu, že kartely, které díky ní ÚOHS odhalil a následně potrestal, by s největší pravděpodobností bez leniency programu nebyly nikdy odhaleny. Navíc k jejich odhalení nemusel vynaložit žádné časové, finanční či

personální prostředky. V takovém případě je pak potřeba ocenit, že díky využívání programu shovívavosti se může ÚOHS věnovat i jiným metodám odhalování protisoutěžních dohod.

5 Program shovívavosti a vybrané problémy soutěžního práva

Programy shovívavosti navzdory jejich přínosům při odhalování a odrazování od kartelů nejsou universálním řešením na všechny problémy soutěžního práva. Množství neodhalených kartelů je orgánům na ochranu hospodářské soutěže velkou neznámou. To znamená, že odhalené kartely mohou být pouze špičkou ledovce. Existuje několik rizik spojených s výhradním spoléháním se na využívání programů shovívavosti. V závislosti na struktuře daného programu shovívavosti může snížení konečného trestu znamenat dokonce usnadnění tvorby kartelů. Programy shovívavosti bývají někdy kritizovány za svoji neefektivitu v odhalování dobře organizovaných kartelů. Dále pak mohou být programy shovívavosti kontraproduktivní, pokud se na něj orgány na ochranu hospodářské soutěže příliš spoléhají. Tyto a další problémy podrobně analyzují v dalších podkapitolách.

5.1 Snížení výsledného trestu jako ulehčení tvorby nových kartelů

Poskytování shovívavosti, ať už ve formě imunity, nebo snížení pokuty, nevyhnutelně znamená, že výsledný trest za takové narušení soutěže bude nižší, než kdyby byl kartel odhalen jiným způsobem. To má následně negativní dopad na samotné odrazování od vzniku kartelu.¹⁰⁷ Je klíčové, aby pozitivní účinky programů shovívavosti převyšovaly ty negativní a aby tak byla udělována shovívavost jen v případech, kdy je to naprosto nezbytné.¹⁰⁸

Právní a ekonomičtí experti argumentují, že mírné programy shovívavosti nemusejí mít vůbec žádný efekt, naopak mohou být kartely zneužívány.¹⁰⁹ Motta a Polo ve své práci prokázali, že snížením výsledných pokut mohou programy shovívavosti motivovat podniky k protiprávnímu sdružování, jelikož potenciální

---

¹⁰⁷ WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63. s. 45

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ MOTTA, Massimo a Michele POLO. Leniency programs and cartel prosecution. *International journal of industrial organization*. 2003, 21(3), 347-379. s. 347

náklady, které jim mohou při odhalení vzniknout, jsou pro ně zcela adekvátní.¹¹⁰ To znamená, že zisk, který podnik získá členstvím v kartelu, je vyšší než náklady, které mu hrozí následným odhalením. Tento problém lze pozorovat v programech shovívavosti, kde se shovívavost aplikuje na více než jednoho žadatele. Tím, že má více podniků možnost snížit svoje náklady, i když už jiný člen kartelu podal žádost o shovívavost, může vyústit ve zpomalení „závodu o přiznání“. Rizikem je, že podniky mohou dlouhodobě věřit v udržení kartelu, a tak jim nemusí dělat problém žádat o shovívavost později, pokud vědí, že jejich výsledná pokuta bude výrazně snížena. Dalším, stejně znepokojujícím úskalím by bylo neposkytování žádné shovívavosti pro ty, kteří se svou žádostí přijdou pozdě. S uplynutím času by podniky mohly být méně nakloněny k ohlášení kartelu, jelikož by se mohly domnívat, že jiný spoluúčastník žádost o shovívavost podal před nimi.¹¹¹ V programech shovívavosti, kde pouze jediný podnik může být odměněn shovívavostí, prvně uvedené riziko nevzniká.

Existují tu i jiné nepříznivé účinky, které mohou být vyvolány shovívavostí. Podnik může například chtít maximalizovat své zapojení v kartelové dohodě nebo v ní plnit určité role. To může být například převzetí vůdčí role nebo monitorování ostatních členů s cílem poskytnout protikartelovým orgánům důkazy, jež mu umožní minimalizovat svůj trest a případně také maximalizovat trest svých konkurentů. Tento podnik by tak mohl použít tyto důkazy jako prostředek k prosazení určité kartelové dohody tím, že může ostatním členům hrozit, že je nahlásí autoritám. Na druhou stranu taková role jednoho podniku může zapříčinit vyšší míru nedůvěry mezi kartelisty, a tak je pochybné, zdali tato strategie může být skutečně užitečná.¹¹² Další negativní efekt by mohl vzniknout v situacích, kdy stejné podniky figurují ve více kartelech na různých trzích, nebo opakovaně vytvářejí kartely a členové kartelu se střídají v pořadí podávání žádostí o shovívavost, kdykoliv hrozí jejich odhalení.¹¹³ Programy shovívavosti by proto měly být navrženy tak, aby co nejvíce minimalizovaly riziko jejich zneužití.

---

¹¹⁰ Tamtéž s. 375

¹¹¹ NEYRINCK N., Granting Incentives, Deterring Collusion: The Leniency Policy, Institut D'Études Juridiques Europeennes, [online], 2009, [cit. 20. ledna 2019] <http://local.droit.ulg.ac.be/sa/ieje/fileadmin/IEJE/WP/working-paper-2-2009.pdf>

¹¹² LESLIE, CHRISTOPHER R., Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*, [online], 2006, [cit. 30. ledna 2019], Dostupné na <https://ssrn.com/abstract=924376>

¹¹³ W WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63. s. 48

5.2 Nadměrná závislost na programu shovívavosti

Orgány pro ochranu hospodářské soutěže byly v minulosti kritiky varovány před spoléháním se výhradně na jejich programy shovívavosti. Je důležité poznamenat, že program shovívavosti začne přitahovat žadatele, pokud tyto orgány dosáhly dostatečné důvěryhodnosti, pokud jde o jejich schopnost odhalovat a stíhat kartely samy o sobě (bez použití programu shovívavosti).¹¹⁴ Jakmile protikartelový orgán využívá úspěšný program shovívavosti, existuje riziko, že se na tento nástroj začne příliš spoléhat.¹¹⁵ Pokud k tomu dojde, mohou protikartelové orgány ztratit schopnost samy o sobě odhalovat a stíhat kartely nebo mohou přinejmenším poskytnout členům kartelu dojem, že se spoléhají pouze na program shovívavosti a jiné nástroje nevyužívají.¹¹⁶ Je proto vhodné, aby protikartelové orgány příležitostně odhalily a potrestaly kartely bez pomoci programu shovívavosti, a tak s ohledem na omezení jeho užívání využívaly jiné metody.¹¹⁷ Těmito metodami může být využívání programu shovívavosti spolu se screeningovými nástroji. Screeningové nástroje využívají statistické testy k identifikaci obchodních odvětví, u nichž je nejvyšší pravděpodobnost existence kartelů. Tato pravděpodobnost je pak použita jako indikátor, zda by konkrétní odvětví mělo být pečlivěji kontrolováno.

5.3 Problémy s odhalováním dobře organizovaných kartelů

Programy shovívavosti bývají také často zpochybňovány tím, že jejich úspěch se váže především na odhalování „obyčejných“ kartelů.¹¹⁸ V případě odhalování kartelů v EU se jejich většina nachází v posledních fázích svého životního cyklu, zatímco dobře organizované kartely zůstávají neodhaleny.¹¹⁹ Zkušenosti ukázaly, že kartely začínají být stále sofistikovanější a jejich členové se

---

¹¹⁴ Tamtéž

¹¹⁵ DIXON M. et al., ‘Too Much of a Good Thing?: Is Heavy Reliance on Leniency Eroding Cartel Enforcement in the United States?’, CPI Antitrust Chronicle, [online], 2014, [cit. 19. prosince 2018] dostupné na <https://www.competitionpolicyinternational.com/assets/Uploads/DixonetalFEB-3.pdf>

¹¹⁶ WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63., s. 48.

¹¹⁷ Tamtéž

¹¹⁸ SOKOL D. Daniel, Detection and Compliance in Cartel Policy, [online], 2011, [cit. 18. února 2019], Dostupné na https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1935907

¹¹⁹ ABRANTES-METZ, R.M. a P. BAJARI. Screens for conspiracies and their multiple applications. *Competition Policy International*. 2003, 6(2), 129-144. s. 129, 130.

tak pravděpodobně pokusí přizpůsobit svou organizaci programům shovívavosti.¹²⁰ To by zjevně znesnadnilo protikartelovým orgánům odhalit dobře organizovaný kartel pomocí takového programu. Předpoklad, že kartely na pokraji kolapsu jsou náchylnější k odhalení, je dost věrohodný, a to i bez praktických statistik. Je pravděpodobné, že se kartel časem sám rozpadne vzhledem k nedostatku vzájemné důvěry jeho členů. Nejčastěji pak za situace, kdy si kartelisté po vyhodnocení vlastní ekonomické situace uvědomí, že setrvávání v kartelu pro ně již není přínosné.¹²¹ Možnost získání shovívavosti může podniku posloužit jako dodatečná motivace ukončit svoji účast v kartelu a navíc získat odměnu. Na druhé straně tato kritika nebere v úvahu, že programy shovívavosti nejen odhalují kartely, ale že také napomáhají v prevenci jejich vzniku. Navíc je pravděpodobné, že bez programu shovívavosti by zůstaly neodhaleny i kartely, které dnes protikartelové orgány odhalují poměrně jednoduše.

5.4 Program shovívavosti a recidiva

Podle oznámení z roku 2006 mohou recidivisté požívat shovívavosti stejným způsobem jako ostatní žadatelé. Na druhou stranu dle pokynů pro výpočet pokut z roku 2006¹²² lze recidivistu v jeho další protiprávní činnosti potrestat navýšením pokuty o 100 %.¹²³

Podle pokynů pro výpočet pokut z roku 2006 je recidiva definována jako situace, kdy podnik pokračuje ve stejném či podobném protiprávním jednání nebo ho opakuje i poté, co Komise nebo vnitrostátní Úřad pro ochranu hospodářské soutěže konstatovaly, že tento podnik porušil ustanovení článku 101 a 102 SFEU.¹²⁴ V této kapitole budu nicméně označovat za recidivistu také podnik, který byl již v minulosti zapleten v jiném neodhaleném kartelu.

Podle Wilse mají recidivisté statisticky větší výhody ze shovívavosti než ostatní kartelisté, kteří se protizákonně sdružují poprvé. Podle jeho názoru větší množství recidivistů ve srovnání s ostatními nemusí nutně znepokojovat kvůli své

---

¹²⁰ WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63. , s. 48.

¹²¹ HARDING, Christopher a Julian JOSHUA. *Regulating cartels in Europe*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-955148-4. s. 229

¹²² Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003, (2006/C 210/02)

¹²³ Tamtéž, odst. 28

¹²⁴ Tamtéž, parafrázováno

větší zkušenosti s programy shovívavosti. Recidivisté tak mohou protikartelovému orgánu poskytovat lepší informace. Naopak vyloučení recidivistů by bylo z hlediska transparentnosti velmi nákladné a komplikované.¹²⁵

Názor, že se recidivistům dostává více shovívavosti než ostatním, je podpořen i výzkumy jiných expertů.¹²⁶ Marvao nicméně také poskytuje některé důkazy, že se recidivisté naučili hrát tuto pomyslnou hru a zneužívají program shovívavosti ve svůj prospěch. Podle jejího výzkumu bylo od první aplikace oznámení z roku 1996 k roku 2014 odhaleno 67 recidivistů, kteří v průměru dostávali o 20 % vyšší pokuty než podniky, které se protiprávního jednání dopustily poprvé. Učebnicovým příkladem recidivisty může být podnik AKZO, který byl zapleten do 8 případů a dostal plnou imunitu, nebo snížení pokuty v každém z nich.¹²⁷

Na základě těchto zjištění může existovat předpoklad, že někteří recidivisté, kteří jsou členy několika kartelů s jinými recidivisty (ale i prvními pachateli), mohou vytvořit způsob, jak zneužít program shovívavosti (zejména částečnou imunitu) tím, že si rozdělí, kdo a kdy bude žádat o shovívavost pro určitou kartelovou dohodu. To je založeno na teorii, že pokud program shovívavosti nabízí vysoké snížení pokut, může tím zároveň vzniknout prostor pro strategické chování kartelistů vůči protikartelovému orgánu.¹²⁸ Největší hrozbou je, že se kartely mohou pokusit strategicky tento prostor využít tak, že si mezi sebou rozdělí důkazy, aby mohly dosáhnout maximálního snížení pokuty pro každého z nich, a to ještě než dojde k jeho samotnému odhalení.¹²⁹

5.5 Kartely tvořené jednotlivci

Programy shovívavosti fungují na principu vězňova dilematu. Ten by měl podkopat důvěru mezi účastníky kartelu a vytvořit tak „závod za přiznáním“, protože imunita je k dispozici pouze pro prvního z nich. V důsledku toho je důvěra

---

¹²⁵ WILS, Wouter P. J. Recidivism in EU Antitrust Enforcement : a Legal and Economic Analysis. *World competition*. 2012, **35**(1), 5-26.

¹²⁶ MARVAO, C.; The EU Leniency Programme and Recidivism [online], březen 2014; [cit. 30. ledna 2019] Dostupné na <http://ssrn.com/abstract=2491172>

¹²⁷ tamtéž

¹²⁸ WILS, Wouter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, **30**(1), 25-63.

¹²⁹ MARVAO, C.; The EU Leniency Programme and Recidivism [online], březen 2014; [cit. 30. ledna 2019] Dostupné na <http://ssrn.com/abstract=2491172>

mezi účastníky kartelu značně destabilizována. Tento princip by pak v praxi měl spolu s vysokými pokutami sloužit také jako odstrašující příklad pro potenciální vznik nových kartelových dohod. Politika shovívavosti obecně předpokládá, že podniky o svém působení, či nepůsobení v kartelu rozhodují jako celek. Ve skutečnosti však kartely tvoří jednotlivci.^{130,131}

V současné situaci, kdy je boj proti kartelům nejvyšší prioritou všech protikartelových orgánů, je nepravděpodobné, aby kartely tvořilo vysoké množství zaměstnanců z těch nejvyšších úrovní. Naopak praktické zkušenosti nasvědčují tomu, že jsou kartely většinou organizovány menšími skupinami zaměstnanců, kteří spravují podnik na různých úrovních.¹³²

Stephan ve své práci shromáždil seznam 40 mezinárodních kartelů stíhaných v EU nebo v USA mezi lety 1998 a 2009. Ve svém průzkumu se snažil zjistit postavení jednotlivých členů kartelu v jejich podnicích. Výsledky jeho studie ukázaly, že jsou kartely tvořeny na různých úrovních v rámci celé organizace. Existují kartely, které jsou organizovány manažery prodeje a marketingu, ale stejně tak i výkonnými řediteli. Mnoho kartelů bylo také tvořeno dceřinými společnostmi. Vzhledem k tomu, že jsou tyto skupiny jednotlivců rozdílné, jsou jejich očekávání a motivace pro vstup do kartelu odlišné. To má přirozeně vliv na jejich rozhodnutí o setrvání v kartelu nebo jeho nahlášení.¹³³

Tato zjištění pochopitelně ovlivňují politiku shovívavosti, která předpokládá, že podnik vstupuje do kartelu na základě analýzy nákladů a přínosů. Skutečnost je ovšem často taková, že důležitou roli hraje také mnoho individuálních faktorů. Jednotlivci, kteří účinkují v kartelu, samozřejmě berou v potaz analýzu nákladů a přínosů, nicméně s důrazem na svůj osobní prospěch. Tím je např.

---

¹³⁰ KOBAYASHI, Bruce H. Antitrust, Agency and Amnesty: An Economic Analysis of the Criminal Enforcement of the Antitrust Laws Against Corporations. *George Washington Law Review*. 2001, 69(5-6), 715-744.

¹³¹ STEPHAN A., NIKPAY A.; Leniency Decision-Making from a Corporate Perspective: Complex Realities' in C Beaton-Wells and C Tran (eds), *Anti-Cartel Enforcement in a Contemporary Age: The Leniency Religion*. [online], 2015 [cit. 4. února 2019]. Dostupné na <http://www.uea.ac.uk/centre-for-competition-policy/publications/workingpapers-2014>

¹³² STEPHAN, Andreas. See No Evil: Cartels and the Limits of Antitrust Compliance Programs. *The Company Lawyer*. 2009, 31(09-09), 231-239.

¹³³ STEPHAN A., NIKPAY A.; Leniency Decision-Making from a Corporate Perspective: Complex Realities' in C Beaton-Wells and C Tran (eds), *Anti-Cartel Enforcement in a Contemporary Age: The Leniency Religion*. [online], 2015 [cit. 4. února 2019]. Dostupné na <http://www.uea.ac.uk/centre-for-competition-policy/publications/workingpapers-2014>

okamžitý profit ve formě finančních bonusů a kariérního postupu. V sociální sféře je často důvodem vyšší prestiž.¹³⁴

5.6 Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva

Zatímco v minulosti nároky na náhradu škody v EU prakticky neexistovaly, v posledních několika letech je situace odlišná. S vydáním směrnice o náhradě škody¹³⁵ a její následné inkorporace do vnitrostátních legislativ členských států se vliv soukromoprávního vymáhání soutěžního práva prostřednictvím žalob na náhradu škody značně projevuje i na evropské politice shovívavosti. Podle studie J. F. Labordeho¹³⁶ byly v období od roku 2006 do roku 2017 vnitrostátními soudy vydány rozsudky zabývající se žalobami na náhradu škody v 98 případech, z nichž 40 rozsudků bylo vydáno od prosince 2016, tedy spolu s lhůtou, jež byla členským státům uložena k inkorporaci dané směrnice do vlastní legislativy. Zároveň je pak nutné zmínit i velké množství nároků, které byly urovnány mimosoudně.

V první kapitole této práce bylo již zmíněno, že soukromoprávní vymáhání soutěžního práva musí být nastaveno tak, aby výrazně neovlivňovalo veřejnoprávní vymáhání, ale naopak by jej mělo doplňovat. Nicméně dle průzkumu časopisu Global Competition Network uvedlo 36 % respondentů, že by nepodalo žádost o shovívavost právě z důvodu hrozby následných žalob na náhradu škody.¹³⁷ Takové množství jistě není zanedbatelné a dle je třeba se podívat na hlavní příčiny takového poklesu případných žadatelů.

První problém, kterému čelí potenciální žadatelé o shovívavost, je ochrana jejich prohlášení o shovívavosti spolu s dokumenty, které jsou povinni orgánům na ochranu hospodářské soutěže předložit. Existuje zde vysoké riziko, že takové informace budou v případě neúspěšné žádosti o shovívavost zveřejněny v rámci

---

¹³⁴ STUCKE, M.; Am I a Price Fixer? A Behavioural Economic Analysis of Cartels' University of Tennessee Legal Studies Research Paper No. 97, [online], 2010 [cit. 17. srpna 2020], Dostupné na <http://ssrn.com/abstract=1535720>

¹³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži ze dne 26. listopadu 2014, 2014/104/EU

¹³⁶ LABORDE Jean-François, Cartel damages claims in Europe: How courts have assessed overcharges [online], 2017 [cit. 18. srpna 2020], Dostupné na <https://www.concurrences.com/en/review/issues/no-4-2017/law-economics/cartel-damages-claims-in-europe-how-courts-have-assessed-overcharges-edition-en>

¹³⁷ General Competition Review, Rating Enforcement 2017, [online], 2018, [cit. 20. srpna 2020], Dostupné na <https://globalcompetitionreview.com/series/rating-enforcement>

zamítavého rozhodnutí Komise. Stejně tak existuje riziko, že dané informace zveřejní některý z účastníků řízení o shovívavost.¹³⁸ Právní předpisy EU¹³⁹ sice poskytují žadatelům o shovívavost základní ochranu těchto informací, nicméně tato ochrana je do značné míry prolomena rozhodnutím SDEU ve věci Pfleiderer.¹⁴⁰ Podle tohoto rozsudku záleží na rozhodnutí samotných soudů členských států, jestli takové informace v daném případě zveřejní, či nikoliv. S tímto rozhodnutím ovšem nesouhlasím. Domnívám se totiž, že je jím silně narušena právní jistota případných leniency žadatelů, kteří si i přes získání imunity nemohou být jisti, zda je případná sankce, které se chtěli vyvarovat, nečeká u civilního soudu.

Oproti předešlé právní úpravě může být dalším problémem i obrácené důkazní břemeno. V rámci hospodářské soutěže totiž platí informační asymetrie,¹⁴¹ která je způsobena i samotnou povahou kartelů, jejichž cílem je utajit svoji existenci. V minulosti se tak případní žalobci ocitli v obtížné situaci, kdy neměli dostatek důkazů k prokázání existence zakázané dohody. Dnes je tomu ovšem naopak a samotné podniky jsou ty, které musí soudu prokázat, že z jejich strany k porušení právních předpisů nedošlo. Domnívám se, že tato situace je pak pro podnik samozřejmě o to obtížnější, pokud s ním již bylo vedeno správní řízení v rámci programu shovívavosti a tyto usvědčující důkazy jsou již známy, byť stále podléhají ochraně.

6 Hodnocení programu shovívavosti a návrhy de lege ferenda

Využívání programu shovívavosti v kontextu s protikartelovým bojem má především pozitivní dopad na ochranu hospodářské soutěže. S jeho užíváním jsou pak spojené i některé negativní dopady, jak jsme si ukázali v předešlé kapitole. Výhody a nevýhody a jejich příslušná velikost poté závisí na konkrétní jurisdikci. Programy shovívavosti, jak bylo uvedeno v této práci, mohou potenciálně zvýšit efektivitu prosazování soutěžního práva. Pronikání do utajených dohod a vytváření

---

¹³⁸ PAVLŮ Veronika, Aktuální trendy ve vymáhání kartelového práva, [online], 2015 [cit. 13. září 2020], Dostupné na https://www.vsehrd.cz/clanek/aktualni-trendy-ve-vymahani-karteloveho-prava_7074e00d-65b1-45ee-be8d-9561ea3b3bdb

¹³⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy, čl. 28 a 30 odst. 2,

¹⁴⁰ Rozsudek ESD ze dne 14. června 2011, ve věci Pfleiderer/Bundeskartellamt. C-360/09

¹⁴¹ MRÁČEK Michael, Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody. www.epravo.cz [online], 2017 [cit. 10. srpna 2020]. K dispozici na <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-nahrady-skody-v-oblastihospodarske-souteze-v-cr-a-novy-zakon-o-nahrade-skody-104642.html>

závodu za příznáním jsou často popisovány jako hlavní cíle programů shovívavosti. Přitom takový popis je příliš zjednodušený. Programy shovívavosti mohou v mnoha směrech přispět k dosažení a udržení účinnějšího systému prosazování soutěžního práva.¹⁴² Mohou také pomoci protikartelovým orgánům jednodušeji tajné kartelové dohody odhalit, stíhat, a dokonce je i odradit od jejich samotného vzniku.

6.1 Účinnější odhalování a stíhání kartelů

Jak již bylo uvedeno, odhalení a úspěšné stíhání kartelů je obtížný úkol. Oběti kartelů si často nejsou vědomy probíhajících koluzí. A tak ještě před využíváním programů shovívavosti získávaly protikartelové orgány informace o kartelech monitorováním trhu od třetích stran (např. nespokojený bývalý zaměstnanec) a prostřednictvím překvapivých inspekcí tzv. „*down raids*“. Monitorování trhu k odhalení nekalých praktik je ovšem časově a finančně velmi náročné a samotné postrádá důkazní hodnotu k odsouzení členů kartelu.¹⁴³ Nevýhodou překvapivých inspekcí je, že je protikartelové orgány využívají i při nepatrném podezření o protiprávním jednání.¹⁴⁴ A když k takové inspekci dojde, je velmi obtížné najít relevantní důkazy. Důvodem je, že členové kartelu jsou si dnes vědomi rizika překvapivých inspekcí a důsledkem toho vytváří tak málo písemných důkazů, jak je to jen možné.

Programy shovívavosti v tomto ohledu mění hru, jejímž účinkem je zlepšení vyšetřovacích a rozhodovacích pravomocí protikartelových orgánů. Vyhledka na získání shovívavosti motivuje členy kartelu k uschovávání interních písemností, jež mohou později sloužit jako nezbytný důkaz. Vzhledem k vyšší kvalitě důkazů poskytnutých členem kartelové dohody může protikartelový orgán ukládat vyšší sankce. Ukládání vyšších sankcí v důsledku zlepšení odhalování a stíhání kartelů následně vede k jejich většímu zastrašení. To vede ještě k vyšší účinnosti programu shovívavosti a vytváří se tak pomyslný kruh efektivity. To znamená, že čím bude program shovívavosti úspěšnější, tím větší bude pravděpodobnost, že bude členy

---

¹⁴² WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, **30**(1), 25-63. s. 38

¹⁴³ Tamtéž, s. 38-39

¹⁴⁴ WILS, Wouter P J. Self-incrimination in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis. *World competition*. 2003, **26**(4), 567-588.

kartelu využíván. Jinými slovy, úspěch programu shovívavosti přináší ještě větší úspěch.¹⁴⁵

Tento kruh efektivity je dále posílen psychologickou složkou. U podniku, který může být i několik let členem kartelové dohody, může existovat pomyslná brzda, která mu brání kartel ohlásit.¹⁴⁶ Pokud se ovšem podnik v minulosti vyskytl v situaci, že ho jiný podnik nahlásil (v jiném kartelu), může to být v současné situaci právě on, kdo bude více nakloněn k ohlášení ostatních.

Ve stejném kontextu má pak jedna žádost o shovívavost potenciál spustit vlnu dalších žádostí. Podnik, který je zapojen v několika kartelových dohodách, se musí rozhodnout, jestli má ohlásit svoji účast pouze v jednom kartelu, nebo jestli má ohlásit všechny ostatní. Z psychologického hlediska se zdá být druhá možnost pravděpodobnější. Pokud tento podnik přizná jediné protiprávní jednání, nemusí zradit pouze důvěru těch, kterých se tato žádost o shovívavost přímo dotýká, ale také všech ostatních spolupachatelů v ostatních kartelech. Jakmile se jakýkoliv člen jiného kartelu o této žádosti dozví, může dostat podezření a začít uvažovat o využití žádosti o shovívavost dříve, než tak učiní někdo jiný.¹⁴⁷

6.2 Prevence kartelů

Kromě usnadnění odhalování a stíhání kartelů mají programy shovívavosti také preventivní funkci. Dostupnost shovívavosti oslabuje vzájemnou důvěru mezi potenciálními členy kartelu, jež je nezbytná pro jeho vytvoření a následné udržení. Tato vzájemná důvěra je založena převážně na ekonomických úvahách. Jak již bylo v této práci vysvětleno, každý člen kartelu může jednat sobecky a snažit se získat vyšší zisky snižováním svých cen pod smluvenou hranici. V zájmu vybudování důvěry musí kartel vytvořit mechanismy, které zabraňují takovému podvádění. Tvorba takových mechanismů může být ovšem velmi nákladná a může sama o sobě zabránit vzniku kartelu.

---

¹⁴⁵ PUFFER-MARIETTE, Jean-Christophe. *Die Effektivität von Kronzeugenregelungen im Kartellrecht Eine Analyse und Bewertung des amerikanischen, europäischen, deutschen und französischen Leniency-Programms*. Baden-Baden Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co, 2008. ISBN 9783845208367. s. 24

¹⁴⁶ KLAWITER D.C. Corporate Leniency in the Age of International Cartels: the American Experience, *Antitrust Magazine*. 2000, **14**(13), 22.

¹⁴⁷ Tamtéž

Přítomnost účinného programu shovívavosti činí tvorbu kartelu ještě náročnější, a to ze dvou důvodů. Prvním je riziko udělení vysoké sankce, které je spolu s vyšší pravděpodobností odhalení kartelu negativním faktorem při analýze nákladů a přínosů.¹⁴⁸ Druhým důvodem je, že program shovívavosti poskytuje odměnu za zrazení kartelu. Bez dostupnosti shovívavosti je člen kartelu odkázán pouze na jeho opuštění. S dostupností shovívavosti může nicméně kartel opustit, navíc získat odměnu. Ta má pak vyšší hodnotu, pokud se členovi, který kartel zradil, dostává shovívavosti, zatímco jeho rivalové jsou za účast v kartelu potrestáni. Efektivní program shovívavosti zvyšuje nedůvěru v kartelu a tím zásadně ztěžuje potencionálním kartelistům, aby mezi sebou našli shodu a tuto tajnou dohodu nakonec vytvořili.¹⁴⁹

6.3 Více efektivity v prosazování soutěžního práva

Utajené provozování protiprávních tajných dohod činí prosazování soutěžního práva finančně a časově velmi náročným. Využití programů shovívavosti v boji proti kartelům je tím neúčinnějším a nejméně nákladným mechanismem k jejich detekci a následnému stíhání. Účinky těchto programů způsobují rychlejší rozklad samotných kartelů. Ozbrojení přiznáním a jinými důkazy od žadatele o shovívavost mohou mít protikartelové orgány dostatečně efektivní páku k přesvědčení ostatních členů kartelu k jejich spolupráci při vyšetřování.¹⁵⁰ Taková spolupráce na oplátku snižuje čas a náklady na dokončení vyšetřování. Pozitivní účinky programů shovívavosti jsou také patrné v rozhodovacím procesu. Jde-li odměna za spolupráci ruku v ruce s přiznáním protiprávního jednání a následným přijetím sankce, vede to prokazatelně k dalšímu snížení nákladů a zjednodušení celého vyšetřování.¹⁵¹ Orgány na ochranu hospodářské soutěže poté mohou využít prostředky ušetřené při vyšetřování a rozhodování k odhalení a potrestání více nekalých soutěžitelů.¹⁵² Tím pak může být následně dosaženo vyšší úrovně zastrašení potenciálních kartelistů.

---

¹⁴⁸ Tamtéž

¹⁴⁹ WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63. s. 42.

¹⁵⁰ WILS, Woulter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, 30(1), 25-63

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² Tamtéž

6.4 Návrhy de lege ferenda

6.4.1 Implementace Leniency Plus a Penalty Plus

Oznámení o shovívavosti z roku 2006 neobsahovalo žádnou podobnost s Programem Plus, který je součástí systému politiky shovívavosti v USA. Program Plus podporuje žadatele, kteří nemají nárok na plnou imunitu, oznámit existenci jiných kartelových dohod na nerelevantním trhu, a to výměnou za snížení pokuty. Současné evropské právní předpisy berou tyto informace a důkazy v úvahu, ale vyhodnocují je jako polehčující okolnosti, které rovněž snižují výši uložené pokuty. Zavedení těchto institutů by se výrazně projevilo ve snížení vynaložených nákladů Komise na vyšetřování a ve zvýšení nejistoty uvnitř ostatních kartelů. Domnívám se, že implementace tohoto doplňkového institutu by pro své výhody měla být samozřejmostí.

6.4.2 Zjednodušení řízení

Podle údajů, které každoročně zveřejňuje Komise, má během roku možnost přijmout pouze omezené množství rozhodnutí, která se vážou na kartelové dohody. To je velký problém především v souvislosti s větším množstvím podaných žádostí o shovívavost. Důvodem pro zdlouhavé řízení jsou jednak ekonomické důvody a pak především nutnost detailně a rozsáhle vyšetřit každý případ. Tento problém může vyústit v neochotu žadatele podat žádost o shovívavost. Proto by měla Komise přijít s jinými alternativami, jak zjednodušit celé řízení, aby se jí povedlo jednak snížit náklady, ale i zvýšit počet rozhodnutých případů. Nejlepší alternativou by bylo zjednodušení postupu pro případy, kde se jedná o méně závažné porušení soutěžního práva.

6.4.3 Aktraktivnější odměna pro leniency žadatele

Úspěšnost programů shovívavosti bude vždy ovlivňována několika faktory. Vedle strachu z odhalení a udělení přísné pokuty má výrazný vliv i samotná odměna, kterou členové kartelu dostanou v případě úspěšné leniency žádosti. Snížení výsledné pokuty, či dokonce udělení plné imunity je pro případné žadatele nepopíratelně vysokou motivací. Tato odměna však nemusí být vždy dostatečná a samotný podnik pak často může čelit jiným negativním důsledkům, které mu

vznikly právě z jeho účasti na protisoutěžní dohodě. Takovým důsledkem může být negativní publicita, jež může vyústit ve ztrátu zákazníků nebo obchodních partnerů. Věřím, že pro menší podniky může být taková ztráta v některých případech dokonce existenční, a proto raději setrvávají v kartelu a podstoupí riziko následného odhalení protikartelovým orgánem. Riziko, že bude kartelista odhalen, se potom jeví jako banalita oproti vlastnímu přiznání a následným finančním problémům, které mu i přes udělení imunity mohou vzniknout.

Řešením takové situace by pak dle mého názoru bylo zvýšení atraktivity odměny, které se žadatelům o shovívavost dostane. Konkrétně by se jednalo o finanční odměnu pro úspěšné leniency žadatele. Samotná výše takové odměny by pak samozřejmě musela být podrobena podrobné analýze, aby nebyla kontraproduktivní vůči udělovaným pokutám. Z tohoto důvodu by pak odměna nenáležela žadatelům o částečnou imunitu, ale pouze žadatelům o plnou imunitu.

6.4.4 Uplatňování trestní odpovědnosti za porušení pravidel hospodářské soutěže

Ve čtvrté kapitole této práce se věnuji kriminalizaci kartelů v České republice, kde mimo jiné zmiňuji, že trestnost porušení pravidel hospodářské soutěže je pouze teoretická a v praxi nebývá vůbec využívána. Domnívám se, že pokud bychom vzali v potaz nízkou efektivitu českého Leniency programu, tak by právě využívání trestního práva mohlo být tím pravým receptem k jejímu zvýšení. Věřím, že motivace jednotlivců k podání žádosti o shovívavost by se před hrozbou trestní sankce nejen razantně zvýšila, ale zároveň by mohla sloužit i jako prevence před samotným uzavřením zakázané dohody.

Pokuta jako výsledek správního řízení, stejně tak i náhrada škody jako výsledek řízení občanskoprávního směřují k penalizaci podniků jako celků. Tím, že jsou ale kartely tvořeny převážně jednotlivci, mohou skuteční viníci takové penalizaci uniknout a pokračovat bez jakékoliv újmy v protiprávní činnosti. Naopak trestní odpovědnost za porušení pravidel hospodářské soutěže směřuje právě na tyto jednotlivce. Ti by se tak bez imunity, kterou jim zaručí pouze Leniency program, spravedlnosti nevyhnuli.

Závěr

Již mnoho let ve svých výročních zprávách označuje Evropská komise boj proti kartelům jako jednu ze svých hlavních priorit. Narušování hospodářské soutěže má výrazně negativní vliv na fungování jednotného evropského trhu. Není tedy s podivem, že Komise do své soutěžní politiky vkládá mnoho prostředků s cílem zabránit protisoutěžnímu jednání. Výsledkem tohoto snažení se stala v roce 1996 implementace prvního evropského Leniency programu, který se následně dočkal dvou revizí v letech 2002 a 2006.

Cílem této diplomové práce bylo vyhodnocení pravidel a míry efektivity programu shovívavosti v boji Evropské komise proti kartelům a také analýza aktuálních problémů, s nimiž se program potýká v rámci boje proti zakázaným dohodám.

Pro naplnění tohoto cíle jsem nejprve v první kapitole specifikoval pojem zakázané dohody a blíže představil způsob, jakým se s nimi právo Evropské unie vypořádává, a to především v kontextu veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva.

Druhá kapitola je pak teoretickou částí, kde vysvětluji samotnou podstatu fungování programu shovívavosti. Zároveň se ve světle vyhodnocování pravidel a efektivity programu shovívavosti snažím odhalit základní pilíře, které činí takový program skutečně efektivním. Jsou jimi hrozba přísných sankcí, strach z odhalení a transparentnost, předvídatelnost a právní jistota jsou pak v různých podobách skloňovány v dalších kapitolách této práce.

V kapitole třetí sleduji vývoj právní úpravy Leniency programu v Evropské unii. Zde jsem každý z přijatých programů shovívavosti podrobil analýze a výslednému hodnocení. Výsledky mého zkoumání byly především pozitivní. Zjistil jsem, že pravidla, jež jsou určena pro případné žadatele, jsou optimálně nastavena, což dokazuje zvyšování efektivity těchto programů s každou jejich novelizací. To zároveň prokazuje, že Komise věnuje svému Leniency programu dostatek pozornosti a je tak připravena rychle reagovat na jeho případné nedostatky.

Otázku efektivity pak hodnotím u každého Leniency programu zvlášť. Zde jsem pomocí již dříve zmíněných principů efektivního Leniency programu a statistických údajů došel k názoru, že program shovívavosti není pouze efektivním, ale tím nejefektivnějším nástrojem v boji proti kartelům. Tím jsem potvrdil svoji první pracovní hypotézu – Program shovívavosti je efektivním nástrojem pro odkrývání zakázaných dohod. Ze zjištěných výsledků je tak zřejmé, že Komise zavedením Leniency programu do boje proti kartelům výrazně zvýšila efektivitu prosazování soutěžního práva v rámci EU.

Česká republika nezůstala v ochraně hospodářské soutěže pozadu a nelze tak opomenout ani její program shovívavosti vycházející z Modelového leniency programu EU. K ověření nebo vyvrácení mé další pracovní hypotézy – program shovívavosti je v České republice stejně efektivní jako program shovívavosti Evropské unie – jsem využil podobný postup jako v kapitole třetí. K mému překvapení se mi ovšem tuto hypotézu podařilo vyvrátit. Program shovívavosti na národní úrovni není ani zdaleka tak efektivní jako na úrovni evropské. Důvodem je podle mého mínění kombinace příliš nízké motivace případných žadatelů, která spočívá ve špatně nastavených podmínkách českého Leniency programu spolu s rozdílným fungováním menšího trhu, kterým Česká republika bezesporu je. Možnost zvýšení její efektivity pak vidím především v zahájení uplatňování trestní odpovědnosti za porušení pravidel hospodářské soutěže.

Další oblastí, kterou jsem se zabýval, byly jednotlivé problémy soutěžního práva, které je potřeba vzít v potaz při uplatňování politiky shovívavosti. Tyto problémy jsem analyzoval a dospěl k názoru, že i přestože program shovívavosti s sebou nese většinou pozitivní reakce, má i své negativní stránky, jež by neměly být protikartelovými orgány opomíjeny. Důležitým problémem posledních let je pak nepochybně soukromoprávní vymáhání soutěžního práva. Poslední právní úprava EU týkající se náhrady škody zcela znatelně uškodila programu shovívavosti a vnesla mezi členy zakázaných dohod velkou míru právní nejistoty. A ačkoliv má soukromoprávní vymáhání v rámci ochrany hospodářské soutěže své místo, není v evropských poměrech žádoucí, aby v takové míře zasahovala do praxí již ověřeného a efektivního evropského Leniency programu. Odpověď na moji poslední pracovní hypotézu je zcela jasná. Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva skutečně výrazně ovlivňuje efektivitu programu shovívavosti.

V závěrečné kapitole své práce zdůrazňuji, proč je využívání programu shovívavosti hodnoceno pozitivně a efektivně, a vyzdvihuji kladné stránky, které Evropské komisi jeho využívání přináší. Současně ale navrhuji ve světle zjištěných poznatků několik návrhů de lege ferenda s vírou, že Evropská komise bude i nadále pokračovat v neustálém zlepšování své politiky shovívavosti tak, jak to činila doposud.

Resumé

The diploma dealt with the Leniency programme in the EU competition law. The author of this thesis set his objective to evaluate the rules and effectivity of the Leniency programme in the EU and also to analyse recent issues that European commission needs to take in consideration during its fight against the cartels.

First chapter is dedicated to the basics of the EU competition law. You will learn what is a cartel and reasons why it is so dangerous. You will also get acquainted with the specific sanctions and punishments against these prohibited agreements.

Second chapter is a theoretical part of the thesis, that aims to describe the main core of a Leniency programme. In the light of the Leniency programme evaluation I am trying to uncover the main pillars that makes Leniency programmes effective. Pillars such as transparency, predictability or threat of severe sanctions are then mentioned many times in the other parts of the thesis.

The third chapter holds an introduction to Leniency programme history in the EU. I tried to analyse each Leniency programme and also evaluate its rules and effectivity. The overall results are positive and I can proudly say that the Leniency programme in the EU is not only an effective tool to fight cartels, but it is in fact the most effective tool out there.

In chapter number four, I tried to use the same methods as in previous chapter and apply them to the Leniency programme in the Czech republic. My objective was to find if there are any differences in its effectivity. The results are unfortunately negative. Czech national competition agency only deals with a fraction of cartel cases compared to European commission. I see the main reasons why in fact, that the Czech market is significantly smaller compared to the EU

market. Also the reason behind decrease in leniency cases in the past 4 years is behind the new changes in private enforcement of competition law.

As said in the objective of this thesis, chapter five deals with the problems that competition agencies have to consider when fighting the cartels. I analysed several problems, but the main problem is clearly the new ways of private enforcement in competition law. Action for damages highly affects the effectivity of the Leniency programmes across the whole Europe and it is up to European Commission to figure out how to balance the private and public enforcement to get the best results possible.

The last chapter is mostly about positives. Especially positive outcomes that Leniency programmes have. But in the light of the previous chapter I am trying to figure out ways to further increase the effectivity of the Czech and EU's Leniency programme. So in the end of my thesis I am offering my *de lege ferenda* suggestions.

Seznam použité literatury

Knižní díla:

- BEATON-WELLS, Caron a Christopher TRAN. *Anti-cartel enforcement in a contemporary age : leniency religion.* , v. 10. Oxford ; Portland, OR: Hart Publishing, 2015. ISBN 9781782259428.
- CENTELLA, María Luisa Tierno. An Optimal Enforcement System against Cartels. In KOKKORIS, Ioannis; LIANOS Ioannis (eds.). *The Reform of EC Competition Law: New Challenges.* Alphen an den Rijn: Kluwer Law International, 2010, ISBN 978-90-411-2692-4.
- CRAIG, Paul P. a G. DE BÚRCA. *EU law: text, cases, and materials.* 5th ed. Oxford: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-957699-9. s. 1001-1002.
- FAULL, Jonathan a Ali NIKPAY. *The EU law of competition.* Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 0199665095.
- HARDING, Christopher a Julian JOSHUA. *Regulating cartels in Europe.* 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-955148-4.
- MUNKOVÁ, Jindřiška, Jiří KINDL a Pavel SVOBODA. *Soutěžní právo.* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-424-7.
- MUNKOVÁ, Jindřiška. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: komentář.* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074001734.
- O'NEILL, Elizabeth a Emma SANDERS. *UK competition procedure : the modernised regime.* Oxford: Oxford Univ. Press, 2007. ISBN 9780199284276.
- PUFFER-MARIETTE, Jean-Christophe. *Die Effektivität von Kronzeugenregelungen im Kartellrecht Eine Analyse und Bewertung des*

amerikanischen, europäischen, deutschen und französischen Leniency-Programms. Baden-Baden Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co, 2008. ISBN 9783845208367.

- RAUS, David a Andrea ORŠULOVÁ. *Kartelové dohody*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-016-4.
- SPAGNOLO, Giancarlo. Leniency and whistleblowers in antitrust. BUCCIROSSI, Paolo. *Handbook of antitrust economics*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2008, s. 259-303. ISBN 9780262269469.
- WALKER, Mike a Simon BISHOP. *Economics of E.C. competition law : concepts, application and measurement*. London: Sweet & Maxwell, 2002. ISBN 933003799.
- WHISH, Richard a David BAILEY. *Competition law*. 7th edition. New York, NY: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199586554 s.1015

Odborné články:

- ABRANTES-METZ, R.M. a P. BAJARI. Screens for conspiracies and their multiple applications. *Competition Policy International*. 2003, **6**(2), 129-144.
- AZEVEDO, João Pearce de. Crime and punishment in the fight against cartels : the gathering storm. *Competition Policy International*. 2003, **24**(8), 400-407.
- COLINO, Sandra Marco. The Perks of Being a Whistleblower: Designing Efficient Leniency Programs in New Antitrust Jurisdictions. *Vanderbilt journal of transnational law*. **50**(3), 535-581.
- KLAWITER D.C. Corporate Leniency in the Age of International Cartels: the American Experience, *Antitrust Magazine*. 2000, **14**(13), 22.
- KOBAYASHI, Bruce H. Antitrust, Agency and Amnesty: An Economic Analysis of the Criminal Enforcement of the Antitrust Laws Against Corporations. *George Washington Law Review*. 2001, **69**(5-6), 715-744.
- LESLIE, C. R. Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*. **31**(2), 453-488.

- LEVY, Nicholas a Robert O'DONOGHUE. The EU leniency programme comes of age. *World competition*. 2004, **27**(1), 75-99.
- MOTTA, Massimo a Michele POLO. Leniency programs and cartel prosecution. *International journal of industrial organization*. 2003, **21**(3), 347-379.
- STEPHAN, Andreas. See No Evil: Cartels and the Limits of Antitrust Compliance Programs. *The Company Lawyer*. 2009, **31**(09-09), 231-239.
- WILS, Wouter P.J. Is Criminalization of EU Competition Law the Answer ?. *World Competition*. 2005, **28**(2), 117-159.
- WILS, Wouter P.J. Leniency in Antitrust Enforcement: Theory and Practice. *World Competition*. 2007, **30**(1), 25-63
- WILS, Wouter P. J. Self-incrimination in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis. *World competition*. 2003, **26**(4), 567-588.
- WILS, Wouter P. J. Recidivism in EU Antitrust Enforcement : a Legal and Economic Analysis. *World competition*. 2012, **35**(1), 5-26.

Internetové zdroje:

- ARBAULT F. a PEIRÓ F., The Commission's new notice on immunity and reduction of fines in cartel cases: building on success (2002) Competition Policy Newsletter [online], EUROPA, červen 2002 (2) [cit. 29. prosince 2019], Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/2002_2_15.pdf
- BRYANT, Peter G. a E. Woodrow ECKARD. Price Fixing: The Probability of Getting Caught. *The Review of Economics and Statistics* [online]. 1991, **73**(3) [cit. 3. prosince 2018]. ISSN 00346535. Dostupné na doi:10.2307/2109581
- Comments of the ABA section of antitrust law and section of international law in response to the commission of the european communities' request for public comment on the draft commission notice on immunity from fines and reduction in fines in cartel cases. [online]. EUROPA, Listopad 2006, [cit. 6. února 2019], Dostupné na

http://ec.europa.eu/competition/cartels/legislation/files_leniency_consultation/aba.pdf

- CONNOR J.M., Cartel Detection and Duration Worldwide, [online], 2011, [cit. 20. prosince 2019] Dostupné na https://www.researchgate.net/publication/227387144_Cartel_Detection_and_Duration_Worldwide
- DEJL, Pavel, NOSEK, Pavel, ŠIMEČEK, Ivo. Leniency regimes. Czech republic, [online], Leniency regimes – Jurisdictional comparisons 2. Edition. London: European Lawyer, 2007, [cit. 16. března 2020], Dostupné na www.europeanlawyer.co.uk/referencebooks_4.html
- DIXON M.et al., ‘Too Much of a Good Thing?: Is Heavy Reliance on Leniency Eroding Cartel Enforcement in the United States?’, CPI Antitrust Chronicle, [online], 2014, [cit. 19. prosince 2018] dostupné na <https://www.competitionpolicyinternational.com/assets/Uploads/DixonetalFEB-3.pdf>
- European Commission, Competition: revised Leniency Notice – frequently asked questions, MEMO/06/469, [online]. EUROPA, 7. Prosince 2006. [cit. 6. února 2019] Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-06-469_en.pdf
- Fight Against the Cartels: Commission Proposes to the Member States that Firms which Report Unlawful Agreements be Treated Leniently [online]. EUROPA, 19. listopadu 2013 [cit. 4. února 2019], Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-95-1355_en.htm?locale=en
- GARY R. SPRATLING, The corporate leniency policy: Answers to recurring questions [online], Department of Justice, 1998, [cit. 3. února 2019], Dostupné na <https://www.justice.gov/atr/speech/corporate-leniency-policy-answers-recurring-questions>
- General Competition Review, Rating Enforcement 2017, [online], 2018, [cit. 20. srpna 2020], Dostupné na <https://globalcompetitionreview.com/series/rating-enforcement>
- General Competition Review, Rating Enforcement 2017, [online], 2018, [cit. 20. srpna 2020], Dostupné na <https://globalcompetitionreview.com/series/rating-enforcement>

- GERADIN, D. & HENRY, D., The EC fining policy for violation of competition law: An empirical review of the Commission decision practice and the Community courts' judgements [online], Březen 2005, [Cit. 4. února 2019], Dostupné na https://www.coleurope.eu/system/files_force/research-paper/gclc_wp_03-05.pdf
- HAMMOND, Scott. Cornerstones Of An Effective Leniency Program. In: *Www.justice.gov*, [online], 2004, [cit. 2020-03-25], Dostupné na <https://www.justice.gov/atr/speech/cornerstones-effective-leniency-program>
- <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/1369-trestni-odpovednost-pravnicky-osob-a-jeji-dopady-na-regulaci-h.html>
- ICN, Anti-cartel Enforcement Manual: Drafting and implementing an effective leniency policy, [online], květen 2009, [cit. 9. prosince 2018] Dostupné na <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc341.pdf>
- International Chamber of Commerce: Hard Core Cartels, [online], Document n° 225/577, 2002, [cit. 6. prosince 2018], Dostupné na <http://www.iccwbo.org/404.aspx?aspath=/id536/index.html>
- LABORDE Jean-François, Cartel damages claims in Europe: How courts have assessed overcharges [online], 2017 [cit. 18. srpna 2020], Dostupné na <https://www.concurrences.com/en/review/issues/no-4-2017/law-economics/cartel-damages-claims-in-europe-how-courts-have-assessed-overcharges-edition-en>
- LESLIE, CHRISTOPHER R., Antitrust Amnesty, Game Theory, and Cartel Stability. *Journal of Corporation Law*, [online], 2006, [cit. 30. ledna 2019], Dostupné na <https://ssrn.com/abstract=924376>
- MARVAO, C.; The EU Leniency Programme and Recidivism, [online], březen 2014, [cit. 30. ledna 2019], Dostupné na <http://ssrn.com/abstract=2491172>
- MRÁČEK Michael, Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody. *www.epravo.cz* [online], 2017 [cit. 10. srpna 2020].

K dispozici na <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-nahrady-skody-v-oblastihospodarske-souteze-v-cr-a-novy-zakon-o-nahrade-skody-104642.html>

- NERUDA Robert, Soukromé vymáhání soutěžního práva (nejen náhrada škody způsobená kartelem), [online], 2015, [cit. 9. září 2020], Dostupné na <http://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/soukrome-vymahani-souteznihoprava-nejen-nahrada-skody-zpusobena-kartelem>
- NEYRINCK N., Granting Incentives, Deterring Collusion: The Leniency Policy, Institut D'Etudes Juridiques Europeennes, [online], 2009, [cit. 20. ledna 2019] <http://local.droit.ulg.ac.be/sa/ieje/fileadmin/IEJE/WP/working-paper-2-2009.pdf>
- OECD, Fighting Hard Core Cartels: Harm, Effective Sanctions and Leniency Programs, [online], 2002, [cit. 3. prosince 2018], Dostupné na <https://www.oecd.org/competition/cartels/1841891.pdf>
- PAVLŮ Veronika, Aktuální trendy ve vymáhání kartelového práva, [online], 2015 [cit. 13. září 2020], Dostupné na https://www.vsehrd.cz/clanek/aktualni-trendy-ve-vymahani-karteloveho-prava_7074e00d-65b1-45ee-be8d-9561ea3b3bdb
- Press Release, Competition proposes changes to the Leniency Notice – frequently asked questions *Policy*, MEMO/06/357, [online], EUROPA, 29. září 2006, [cit. 5. února 2019], Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-06-357_en.htm?locale=en
- Přehled Komise o pokutách za porušování právních předpisů hospodářské soutěže [online], EUROPA listopad 2011, [cit. 1. 12. 2018], Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/factsheet_fines_cs.pdf
- Question & Answer On the Leniency Policy [online]. EUROPA, 13. února 2012 [cit. 4. února 2019]. Dostupné na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/02/23&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>
- RILEY, A., The Modernization of EU Anti-Cartel Enforcement: Will the Commission Grasp the Opportunity, CEPS Special Report. [online], CEPS,

- Leden 2010, [cit. 6. února 2019], Dostupné na http://aei.pitt.edu/14570/1/Modernisation_Final_e-version.pdf
- Rozhovor spředsedou UOHS Martinem Pecinou; Informační list UOHS č. 3/2007. [online], 2007, [cit. 29. května 2020], Dostupný na <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>
  - Sdělení předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Ing. Josefa Bednáře o podmínkách aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut u zakázaných dohod narušujících soutěž, při jejichž splnění lze členům takových zakázaných dohod neuložit pokutu nebo výši pokuty podstatně snížit. Brno: UOHS. Informační list Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/ 2002, [online], 2007, [citováno 19. ledna 2019]. Dostupné na http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Informacni_listy/2002/Infolist2002-01leniency.pdf
  - SOKOL D. Daniel, Detection and Compliance in Cartel Policy, [online], 2011, [cit. 18. února 2019], Dostupné na https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1935907
  - STEPHAN A., NIKPAY A.; Leniency Decision-Making from a Corporate Perspective: Complex Realities' in C Beaton-Wells and C Tran (eds), Anti-Cartel Enforcement in a Contemporary Age: The Leniency Religion. [online], 2015, [cit. 4. února 2019], Dostupné na <http://www.uea.ac.uk/centre-for-competition-policy/publications/workingpapers-2014>
  - STEPHAN, Andreas: An Empirical Assessment of the 1996 Leniency Notice [online], Září 2005, [cit. 4. února 2019], Dostupné na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=911592
  - STUCKE, M.; Am I a Price Fixer? A Behavioural Economic Analysis of Cartels' University of Tennessee Legal Studies Research Paper No. 97, [online], 2010 [cit. 17. srpna 2020], Dostupné na <http://ssrn.com/abstract=1535720>
  - SUURNÄKKI and TIERNO CENTELLA: Commission adopts revised Leniency Notice to reward companies that report hard-core cartels. Competition Policy Newsletter, [online], EUROPA, 2007 (1). [cit. 3. ledna 2019], Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/publications/cpn/2007_1_7.pdf

- TESAŘOVÁ Z., Leniency program v evropském a českém soutěžním právu, [online], 2013, [cit. 19. ledna 2019], Dostupné na <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=45398>
- YSEWYN Johan, KAHMANN Siobahn. The Decline and Fall of the Leniency Programme in Europe, [online], 2018 [cit. 22. září 2020], Dostupné na https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3126172

Právní předpisy:

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 183/2016, kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- Důvodová zpráva k zákonu č.360/2012 Sb., změna zákona o ochraně hospodářské soutěže a změna trestního zákoníku
- Informační list ÚOHS č.3/2007 Nový Leniency program.
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 1996. (96/C 207/04).
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 2006
- Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů z roku 2002. (2002/C 45/03), odst.22
- Oznámení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. listopadu 2013 o aplikaci § 22ba odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže (program leniency)
- Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003, 2006/C 210/02
- Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003, (2006/C 210/02)
- Sdělení o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž podle čl. 101 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (sdělení de minimis), *OJ C 291*
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě

porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži ze dne 26. listopadu 2014, 2014/104/EU

- Zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže)

Judikatura:

- Rozhodnutí ESD ze dne 9. Července 1969, ve věci Franz Völk v S.P.R.L. Ets J. Vervaecke, 5-69
- Rozhodnutí ESD ze dne 12. Července 1984, ve věci Hydrotherm Gerätebau GmbH v Compact del Dott. Ing. Mario Andreoli & C. Sas., 170/83
- Rozhodnutí ESD ze dne 23. Dubna 1991, ve věci Klaus Höfner and Fritz Elser v Macrotron GmbH., C-41/90
- Rozsudek ESD ze dne 14. června 2011, ve věci Pfleiderer vs. Bundeskartellamt. C-360/09
- Rozsudek ESD ze dne 20 září 2011, ve věci Courage Ltd v Bernard Crehan and Bernard Crehan v Courage Ltd and Others. C-453/99
- Rozsudek ESD ze dne 13. prosince 2012, ve věci Expedia Inc. v. Autorité de la concurrence a další, C-226/11

Rozhodnutí Komise:

- Rozhodnutí Komise ze dne 1. Dubna 1992 ve věci French-West African shipowners' committees. 92/262/EEC
- Rozhodnutí Komise ze dne 1. Července 1994 ve věci Cartonboard. 94/601/EC